

Messages from the Epistles

With an Introduction
of the Book of Acts

Biblu WayWema ɔtɔn

Togan sin gbeɔiɔe

Biblu Way Wema ɔtɔn ɔ, sinsenzɔ Biblu tɔn e ma nɔ ba lè ǎ é ɔé wɛ. Nũ taji e jí é nɔ sɔ ayi ɔó é wɛ nyí ten enteneti tɔn le kpo wema dijitalu le kpo ɔó . Azɔ́ɔsa Nũnywe Biblu Tɔn Tɔn Ɖò Togudo. Nũ e gbé nya wɛ IBKI ɔé é wɛ nyí ɔɔ meɔebũ e ɔó jlɔ é ni ɔɔ Biblu kplɔnkplɔn le . ɔó nũ gègè kpinkeplɔn ɔó Mawu kpo jlɔ Tɔn kpo wu me. Azɔ́mevi le ɔó na yi Institut ɔ bo na ɔɔ kúnnuɔewema ɔé alɔ . diplôme. È sixu kplɔn nũkplɔnme ene le ɔó Enteneti jí alɔ ɔó azɔ́ɔsa le me, gbɔn Zoom jí, yí ye ɔó alokan jí, sé ye ɔó e-mail jí, . e è zín é, alɔ me ɔokpo ɔokpo, gbɛta le, alɔ sinsen le nɔ zán ɔó wɛnɔagbejjilazɔ yetɔn me. IBKI nyí tutoblonunu e è yí gbè na é ɔé ǎ.

Mí ɔó wusyen lanme nú we ɔɔ a ni kplɔn Biblu towe bo na ɔó tuùn lee nũ e è ɔɔ ɔó nũkplɔnkplɔn ene le me é alɔ nũ e è ɔɔ ɔó Biblu ɔebũ me le é sɔgbe gbɔn é . jɔten ɔevo. "Commentaires" e è nɔ xlé ɔó nũkplɔnkplɔn Institut International de la Connaissance Biblique (IBKI) me le é wɛ nyí . linlin me e wlan wema ɔ le é alɔ me e xò ye kplé le é tɔn. Hwehwe ɔ, linlin le nɔ ɔɔ ten ɔó kplɔn nũ e è nɔ sè le é, video le kpo wema le kpo me, mɔ́jen é nɔ lé nyí gbɔn é . ɔi tinme Biblu tɔn le ɔɔhun; bɔ, ɔó nũkplɔnme wɛnjlatɔ le, sinsenzɔwatɔ le, pastɔ le, vɔsanúxwíemawutɔ le kpo kplɔnyiji-alavoní le kpo tɔn me.

A ɔó na nɔ gbéjé nũ e me ene le ɔɔ le é, linlin yetɔn le kpo nũkplɔnme yetɔn le kpo bí kɔ́n hwebĩnu ɔó azɔ́ towe wɛ é nyí ɔɔ a ni ba, tunwun jlɔ Mawu tɔn bó bló.

Bo na ɔó tuùn ɔɔ nũkplɔnme ɔebũ nyí nugbò à jí hũn, xà liledógbɛɔevome Biblu tɔn vovo le, bo kɔ́n xókwintintɔ Biblu tɔn le kpo xókwintínwema Biblu tɔn le kpo ɔó . kplɔn tinme xókwín alɔ xógbe e è ma tuùn ǎ le é tɔn. Mi ɔó miɔée ɔó tinme xógbetintɔnwema ɔebũ tɔn wu, ɔó xógbetintɔnwema le nɔ na . tinme xókwín le kpo xógbe le kpo tɔn sín gbè nukɔntɔn ɔ me kaka je lee è nɔ zán ye gbɔn ɔin é jí.

Tinme xókwín le kpo xógbe le kpo tɔn nɔ huzu ɔó hwenu e ɔó yi yi wɛ é. Gɔ́ na ɔ, è sixu lile xókwín Glekigbe tɔn gègè ɔó xókwín ɔokpo me, . e sixu hen tinme nukɔntɔn ɔ gblé é.

A ni jó Mawu ɔó bonu é ni xlé ali we ɔó Xó Mímé Tɔn Biblu ɔ kpinkeplɔn me.

IBKI nɔ na gbè bɔ è nɔ yí nũkplɔnme yetɔn le bí mlémlé bo nɔ lé ɔé ye tɔn nú nũ e ma nyí ajɔ́wiwa tɔn ǎ le é. Sè è sixu má vɔ́nu ɔó, è ka na sà, ɔɔ, alɔ yí akwe ɔó wema le alɔ nũkplɔnkplɔn le me ǎ.

Randolfu Dunn, Gǎn

Kàn nũ byɔ mí: info.IBKI.glensigbe@gmail.com

Enteneti tɔn: IBKI-Glensigbe.html

Wen E Dò Wema Ie Me É

Hlandɔlf Dunn

Nǚjlédónùwú sìn Mesédó lée sìn wěma me

Axɔsuɔuto Hlɔma tɔn dɔ sinsen taji wè cobɔ vɔsisa hwesɔkeme tɔn Klisu tɔn wá.

Sinsen Jwifu Ie tɔn

Jwifu lée nɔ sen Mawu gbede dɛ, bó nɔ dɛ gbeta e è dɔ ná se tónú ná lée kpódó nǚwiwa e è dɔ ná wa lée kpó. Gbɔn tónúsise nǚ gbediɛ Mawu yetɔn tɔn Ie kpo nǚwiwa Ie kpo gblame ɔ, è mɔ hwesɔke me kpo hwɛngán kpo dɔ sɔgudo.

Pagáwun sinsen

Nǚmesen Pagan Ie tɔn Ie ɔ, xexó wɛ ye nyí alɔ nǚmesen e gbetɔ bló Ie é wɛ, ye sixu dɔ xó ǎ ene wu ɔ, gbediɛ dɛ dɔ fine ǎ. Sinsen-biblo sìn nǚwiwa yetɔn Ie nɔ sɔ ayi dɔ jlɔ agbaza tɔn Ie jijaɔ jí. È dɔ templi Ie ayi bɔ agaletɔ sunnu Ie kpo nyɔnu Ie kpo nɔ d'eme. Axɔsu Domitien yɔ edée dɔ "Mawu Ayikúngban ɔ Tɔn" bo tɛdɛ jí dɔ è ni kpa susu nǚ emi dɔ gbeklanxame mɔhun nɔ zɔn bɔ è nɔ doya nǚ emi.

Mesédó lée sìn wěma bé kpódó Klísu sìn jǐ yiyi kpó, bó ná lé ɔ yi séxwé, bó ná nɔ "Tɔ ɔ" gɔn. Azǎn kandé wɔ gudo dɔ Pantekotu hwenu ɔ, Klisu kɔn Ye tɔn dɔ gbetɔ Ie bí jí, é nyí Jwifu Ie kedɛ jí ǎ. Dɔ Pantekotu sìn xwè wɛ wutu ɔ, Jwifu e gosin Hlɔma sìn axɔsuɔuto ɔ bí me Ie é dɔ Jeluzalɛmu. Ahwanvu Ie kplé dɔ Jeluzalɛmu lee Jezu ko dɔ gbɔn é. "Ajijime ɔ, gbè jɔhɔn daxó dɛ tɔn dɔhun gosin jixwé, bo gɔ xɔ e me ye jinjɔn é." Ée Jwifu lée se gbe daxó éné ɔ, yě kán wezun yi fí e ahwanvú lée dɛ é. (Mesédó 2:2)

"Piyée nɔ te dɔ mesédó wɔ-dokpó lée kpá, bó dɔ nǚ yě dɔ: 'Judéenu lée kpódó Jeluzalɛmunu lée bí kpó, mi dótó xó ce lée, bó dótó xó ce lée. ... "Me e yɔl Aklúnɔ sìn nyí ɔ bí ná gán.'" (Mesédó 2:14-17).

"Izlayéli ví lée mi, mi dótó xó élɔ: Jezu Nazalétinu ɔ, Mawu dɛ kúnnu tɔn nǚ mi gbɔn nǚjívú lée kpódó nǚjívú lée kpó, kpódó wuntun e Mawu bló gbɔn jǐ tɔn dɔ tɛntin mitɔn lée kpó gblame. é sixu bɔ è na hen ɛ." (Mesédó 2:22-24)

Davidi "ko mɔ nǚ je fínfɔn sìn kú Klisu tɔn wu d'ayí dɔ è kún jɔ è dɔ dɔ kútome ó, bo agbaza tɔn kún lé gblé ó, bɔ Mawu fɔn Jezu ene sìn kú, bɔ mí bí nyí kúnnuɔetɔ ene tɔn, dɔ è sɔ ɛ sù dɔ dɔsixwé nǚ Mawu, bo yí akpá e Tɔ ɔ dɔ nǚ mi é, bo mɔ dɔ emi na gbigbo mímé mi." (Mesédó 2:31-33)

... "Izlayéli ví lée bí ní tunwun ganjí dɔ Mawu sɔ Jezu éné e mi ká nyi aklúzu jí ɔ dɔ dɔ Aklúnɔ kpódó Klísu kpó. Bɔ Piyée dɔ nǚ yě dɔ:

"Mi lekɔ sín hwe mitɔn le gudo .kpo mi me ɔkpɔ ɔkpɔ ni le baptem ɔ̀ Jezu Klisu sín nyikɔ me, bonu Mawu na sɔ hwe mitɔn le ke mi, bɔ mi na mɔ Yesinsen e nɔ na n̄nina ɔ̀ yí." (Mesédó 2:36-39)

N̄ e me e wlan wema ɔ̀ é ɔ̀ é: Xókwín Glekigbe tɔn .kaixókwín e è lile dó "kpo" é kpo nyí xókwín e nɔ cá hwesɔke me kpo baptem kpo ɔ̀ kpó é ɔ̀ é. Xókwín Glekigbe tɔn ɔ̀ devo .dee è nɔ lé lile dó "kpo" é nɔ ɔ̀ è xókwín wè ɔ̀ vo, é nɔ nyí ɔ̀ è ni xò ye kplé ă. Thayer sín xógbe Glekigbe tɔn ɔ̀ ɔ̀ .Kaɔɔgbe xá lee xóɔɔɔ hwexónu tɔn e me gègè nɔ dó é bɔkun gbɔn é ɔ̀, ɔ̀ taji ɔ̀, gbè Ebléegbe tɔn nɔ cá xógbe ɔ̀ ɔ̀ kpó.

"Mawuxó ɔ̀ fɔn bo ɔ̀ jijeji we, bɔ ahwanvu le fɔn bo ɔ̀ jijeji we ɔ̀ Jeluzalemu, bɔ vɔsanúxwlemawutɔ̀ gègè ɔ̀ n̄ n̄ Jeluzalemu, bɔ fénú kpo hlɔnhlɔn kpo gɔ̀ ayi me n̄ Etyeni, bɔ é ɔ̀ n̄jiwũ ɔ̀xó ɔ̀xó le jlé we ɔ̀ togun ɔ̀ tentin." Medé le "je n̄ dɔn xá Etyeni jí, loɔ, ye sixu nɔte ɔ̀ n̄nywe e é ɔ̀ bo na ɔ̀ xó na ɔ̀ kpo [gbigbɔ mímé] kpo me ă." Ene wu ɔ̀, ye dɔn "kúnnuɔ̀tɔ̀ adingbannɔ̀ le wá, bɔ ye ɔ̀ "Nya elɔ nɔ gɔn xó ɔ̀ dó ten mímé elɔ kpo sɔn ɔ̀ kpo wu gbédé ă." (Mesédó 6:7-10, 13)

Etyeni kpi tan Jwifu le tɔn kpo n̄ɔɔɔ'ayí e kúnkplá Klisu le é kpo n̄ Jwifugán e kplé le é. Éné ɔ̀ gúdo ɔ̀, é kanbyɔ̀ ɔ̀ "Gbeyíɔ̀ té we tógbó mitɔn léé ma dó ya ná ă, bɔ yě hu me e ɔ̀ xó dó Hwejijɔnɔ̀ ɔ̀ sín wìwá wú ɔ̀'ayí léé. Bɔ Sawulu (Pɔlu) yí gbè n̄ kú tɔn. (Mesédó 7:52-55)

N̄ e me e wlan wema ɔ̀ é ɔ̀ é: ɔ̀ sinsengán le ɔ̀ xesi ɔ̀ emi na gɔn hlɔnhlɔn kpo ten emitɔn kpo hen bú wutu ɔ̀, ye je ya dó n̄ Klisanwun le jí tlolo.

"Azán ene gbè ɔ̀, è je ya dó n̄ agun Jeluzalemu tɔn jí tawun, bɔ ye bí gbakpé Judée kpo Samalíi kpo sín gbé le jí." ... "Filípu jete yi Samalíi toxo me, bó jlá Klísu ɔ̀ n̄ me léé." (Mesédó 8:1 ... 5)

"Sólu ka kpó ɔ̀ xesi ɔ̀ n̄ ahwanvu Aklunɔ̀ tɔn le we bo na hu ye." ... "Éé é ɔ̀ yiyi we ɔ̀, é sekpó Damási, bɔ ajijime ɔ̀, wèziza ɔ̀ gosín jixwé bó kón lé lɔ̀ dó e, bó je ayí, bó se gbe ɔ̀, bó n̄ ɔ̀ n̄' i ɔ̀: 'Sólu, Sólu, étéwú a ka ɔ̀ ya dó n̄ mì we?' Bɔ é kanbyɔ̀ e ɔ̀: 'Mě we a nyí Aklúnɔ̀?' É ka ɔ̀: 'Nyé we nyí Jezu e doya na we a ɔ̀ ɔ̀.

Aklúnɔ̀ ɔ̀ n̄ Ananíyasi ɔ̀: "Yi, ɔ̀ alyannu we é nyí bɔ un sɔ̀, bó ná dó jlá nyíkɔ ce me e ma nyí Jwifu ă léé kpó axósú léé kpó, kpódó Izlayéli ví léé kpó, ɔ̀ un ná ɔ̀ wũvé e é ná ji ɔ̀ nyíkɔ ce wú léé xlé e." Éné ɔ̀, Ananíyasi tɔn, bó byɔ̀ xwé ɔ̀ gbe, bó sɔ̀ alɔ ɔ̀ Sawúlu jí, bó ɔ̀: 'Nɔvɔ̀ ce, Aklúnɔ̀ Jezu e tɔn dó j̄i towe ɔ̀ ali e jí a gbɔn fí é ɔ̀, é sé mì dó, bónú a n̄ lé mɔ n̄, bó ná gɔ̀ ayi me n̄ Yesinsen.' Éné ɔ̀ gúdo ɔ̀, n̄ ɔ̀ cí j̄e ɔ̀hun ɔ̀ je ayí sín nukún tɔn léé jí, bɔ é lé mɔ n̄, bɔ é fɔn bó le yehwesin, bó ɔ̀ n̄ kpedé, bó lé mɔ hlɔnhlɔn n̄ azán ɔ̀ léé, bɔ é nɔ ahwanvú tɔn léé gɔn ɔ̀ gan 12 me.

Damási wε. Azɔn ɔokpó ɔ́, é je Jezu sín xó jlá jí gbɔn kplɔngbasá léε, bó nó ɔɔ: "Mawu ví wε." (Mesédó 9:15-20)

"Baanabási yì Táasi, bo na ba Solu, bo mɔ ε, bo kplá ε wá Antyɔci, bɔ ye kplé xá agun ɔ́ nú xwè ɔokpo blebu, bo kplón nŭ me gègě." Hwenu e ye "ɔ̀ò Aklunɔ sen wε, bo ɔ̀ò nu bla wε ɔ́, Yesinsen ɔ̀ò nú ye ɔ̀ò: 'Mi ɔ̀è Baanabási kpo Sólú kpo ɔ̀ò vo nú mì, bonu ye na wà azɔ́ e un ylb ye é.'" (Mesédó 11:25-26 ... 13:2)

Pɔlu je toxo e ɔ̀ò Azíi kpeví ɔ́ me lé é me gbɔn jí, bo je Klisu sín wen jla jí. É wlan wema sédó Klisanwun e ɔ̀ò toxo enε lé me lé é gègě, bo dó wusyεn lanme nú ye ɔ̀ò ye ni nɔ gbeji bo zán gbè jlbjlb.

Hlɔmanu le

È ɔ̀exlé Jezu ɔ̀ò é nyí Mawu ví gbɔn fínfón sín kú tɔn gblame.

Wen ɔ̀agbe ɔ́ wε nyí gbe, wɔsisa hwεhuhu tɔn, ɔ̀ɔ̀ɔ̀, fínfón sín kú, kpódó jixwé yiyi Jezu Nazaléti tɔn kpó.¹⁵ Wen ɔ̀agbe éné ɔ́, hlɔnhlɔn Mawu tɔn wε nyí hwɛngán.

Me hwεjjjɔn léε nó nɔ gbe gbɔn nŭɔ̀ɔ̀ɔ̀ gblame, bɔ me nyanya léε sín gbe nɔ ɔ̀n xomesin Mawu tɔn wá.

È sixu mɔ hlɔnhlɔn mavɔmavɔ Mawu tɔn gbɔn lee nŭɔ̀ɔ̀ɔ̀ tɔn le gɔngɔn sɔ́ é gblame.

Me e ma nɔ sen Mawu ă le é nɔ sɔ́ ɔ̀ɔ̀ e gbɛtɔ́ ɔ̀ò le é kpo xεxó le kpo dó ɔ̀ɔ́ Mawu mavɔmavɔ ɔ́ ɔ̀ò linlin yetɔn e ma nyí nùɔ̀é ă le é me.

Me nyanya léε ɔ́, me nyanya wε yě nyí, yě nó ba nŭ nyanya, yě nó jló nukúnkén, bó nó jló me e nɔ wa nŭ nyanya léε.

Klisanwun ɔ̀é sín gbɛzán ɔ̀ò na ɔ̀è Mawu xlé é ma nyí mɔ́ ă ɔ́, wen tɔn nyí wɔ́.

Hwεjjjɔ Mawu tɔn nɔ tɔn ɔ̀ò nŭwiwa Klísusentɔ́ léε tɔn e jinjɔn nŭɔ̀ɔ̀ɔ̀ e yě ɔ̀ò nú Klísu é jí, bó nɔ sɔ́ fénú tɔn dó húzú hwεjjjɔn ná é me.

Wán yíyí Mawu tɔn ɔ̀ò Klísusentɔ́ léε me din gbɔn Yesinsen e é ná me e è sɔ́ ɔ̀ò hwεjjjɔn jí, bó hwɛn yě gán, bó bló bɔ yě je hwe gbɔ xá yě gbɔn Hun Klísu tɔn gblame é gblame.

Kú gbakpé gbɛtɔ́ le bí jí ɔ̀ò hwεhuhu wutu.

"Lee hwεhuhu gbɔn gbɛtɔ́ ɔ̀okpo géé jí wá gbè ɔ́ me, bɔ hwεhuhu ɔ́ gbɔn kú jí wá gbè ɔ́ me gbɔn é ɔ́, mɔ́ jen kú wá gbɛtɔ́ le bí jí gbɔn, ɔ̀ò me bí wε hu hwe." (Hlɔmanu le 5:12)

"Aklúnɔ Mawu ɔ̀ò nú gbɛtɔ́ ɔ́ ɔ̀ò: "A sixú ɔ̀u atín e ɔ̀ò jikpá ɔ́ me léε bí sín sínsén; loɔ, a ɔ̀ò na ɔ̀u atín e nɔ zón bɔ è nɔ tuùn nŭ ɔ̀agbe kpo nŭ nyanya kpo é sín sínsén ă, ɔ̀ò enyi a ɔ̀u ɔ́, a na kú dandan." (Bíɔ̀éme 2:16-17)

Amɔ́, Gbè mavɔmavɔ ɔ́ wá tɔn gbɔn wɔsisa hwεwɔke me tɔn Klisu tɔn gblame gbɔn jidε kpo tónúsise nú gbɛɔ̀ɔ̀ tɔn le kpo gblame.

“Abi mi tunwun do mi bi we le yehwesin, bo do bu xa Klisu we a ce? Jezu blo baptem do ku tɔn me a? Ene wu ɔ, e di mi xa Klisu gbɔn baptem e mi blo do ku tɔn me e gblame, bonu lee e fon Klisu sin ku gbɔn susu To tɔn gblame ɔ, mi komo na zan gbɛ yoyɔ de.” (6:3-4)

Klisanwun xoxo de sin gbɛ hwehuhu tɔn ku bo e di i do hun Klisu tɔn me gbɔn baptem gblame. Sinsen nu e ye di nu na d'ayi le e, kpo aca yetɔn le kpo do na do gbezɔn gbigbo tɔn yoyɔ yetɔn me do Klisu me a. Kancica ene ɔ, e sixu hen gble gbɔn kancica de dido xa Satin gblame gbɔn hwehuhu sin nuwiwa e no hen ku gbigbo tɔn wa e gblame, afa nu e so hwe ke me gbɔn hwesake me biba kpodo kolile wa Klisu gon kpo gblame. Nu ene ci akɔjije alwiliwili tɔn dohun pee .18 ene ɔ, gbejininɔ nu akɔjije alwiliwili tɔn ɔ we no hen gble. Gbejininɔ nu akɔjije e e je xa Mawu alo me e e da e e nyi agale.

Akɔjije alo “sen” e Mawu na gbɔn Mɔyizi ji e, so tin hwenu e e xwe Klisu do akluzu ji e a. Do ten tɔn me ɔ, Mawu do akɔjije yoyɔ e nyi hu mo e de ayi gbɔn Vi tɔn ji xa me e no di nu nu Klisu, bo no deji do wu tɔn, bo no setonu ni le e bi.

Yesinsen ene ɔ, Mawu so do me e e fon sin yehwesin-lile yetɔn me do Klisu sin hun me lee me ɔ, e no ba do nu gbetɔ e do xome e sin ayi kpodo linlin tɔn kpo hwe bi nu, hwenu e e do xo do xa Mawu we e.

Me e yi wan ni, bo do susu we gbɔn didɛ tɔn wu lee we na blo jlo Mawu tɔn.

Mawu no yi gbɛ nu gbetɔ e do jijo bunɔ le e, dagbe alo nyanya, bo ye no wa acepkikpa ji bo na do blo linlin tɔn do, lobo na le de hɔnhɔn tɔn xle.

Nudidi nu Klisu, Xo ɔ we no zon bo e no nyi hwɛjijɔnɔ (Jaan 1). Me dedee no yi gbɛ do Klisu nyi Mawu do agbaza gbetɔ tɔn Jezu Nazaleti tɔn me le e .14 me e Mawu fon sin yodo me le e na mo hwlangan, enyi nudidi yetɔn na zon bo ye na setonu ɔ ne.

Wen Dagbe ɔ we nyi ylo e Mawu ylo me e no hun ayi yetɔn lee do ye ni se tonu ni e.

E ve nu Mawu do togun tɔn de le huzu me e no klan gbɛ xa me e bo je do, amɔ, enyi ye lekɔ wa gon tɔn bo ba hwesake me ɔ, e sixu vo ye blodo, e ma nyi mo a ɔ, ye na bu kaka soyi.

Vo e Klisanwun de no sa e we nyi gbezɔn e ma no kogbe xa gbɛ gbɛ ɔ tɔn a e, enyi e na bo tle ten kpon ɔ ne.

Sinsen e Klisu gba e .1 e no so jle do agbaza gbetɔ tɔn wu do ye me we le bi we do akpaxwe gegɛ bo no wa azovo le. Azovo ene le we nyi:

- Hwesake me sin wen tɔn didɔ .
- Nuklɔnme lee e na zan gbɛ jɔjɔ gbɔn e .
- Gbejininɔ wusyen do lanme nu me .
- Hudo le jilado nu me dedee do wuve me le e .
- Me devo le kpinklɔn bo klon ye bonu ye na zin bo ci Mawu dohun .
- Nublawukunume didexle do wanyi me .

Klisanwun le do na:

- Nɔ fífá mɛ.
- Nyí alɔ nú nǔdindɔn lɛ.
- Ma jlɛ jlɛ ó (fuss kpodo jlɛ kpo).
- Ma gbé acɛkpikpa ó.
- Sɔ akwe e è dɔ na sú lɛ é dɔ hwetɔnnu.
- Ma dɔ hwɛ nú nɔví dɛ dɔ tinmɛ wemafɔ e ma sɔgbɛ xá nukúnnúmɔjɛnǔmɛ towe ǎ é tɔn ó. Amɔ, nɔ kplɔn nǔ xá ɛ.
- Mi nyí alɔ nú mɛ dɛdɛe tinmɛ yetɔn lɛ dɔ nǔkplɔn mɛ dɛ lɛ jí lɛ é .28é wɛ nyí mɛ dɔkpo géé e sixu sɔgbɛ é, bo nɔ tɛdɛ jí dɔ Klisanwun lɛ bí dɔ na yí gbè nú nukúnnúmɔjɛnǔmɛ emitɔn dɔ fí bí kpo hwebɔnu kpo.

1 Kɔlɛntinu lɛ

Klisanwun e nɔ xwedó mɛ dɔkpo alɔ nǔkplɔn mɛ tɔn lɛ é wɛ nɔ dɔn kínlán wá agun e dɔ xá ɔ mɛ é mɛ. Ene wu ɔ, Agbaza Klisu tɔn nyí agbaza Klisanwun lɛ tɔn e nɔ w'azɔ dɔ bú é dɛ ǎ. Mɛsi abí wenjlatɔ dɛ xwixwedó nɔ kpa susu nú Mawu abí Klísu ǎ.

Nú mɛ e è yí lɛé, mɛ e dɔ agun ɔ mɛ lɛé ɔ, Klísu wɛ nyí hɔnhlɔn kpódó nǔnywé Mawu tɔn kpó. Mɛ e yí Klísu lɛé gɛgɛ nyí dɔkunɔ kpódó hɔnhlɔnɔ kpó ǎ. Ye sixu dɔ nǔdɔkan gbè elɔ tɔn lɛ kpo wemaxɔmɛ yiyi kpo hwedo ye wɛ, amɔ, ye je dɔkun dɔ nǔdɔqi linu.

È dɔ ná jlá Wen ɔgbɛ Klísu tɔn ɔ kpódó mɛdɛsɔhwɛ kpó, é nyí xóɔtɔ e dɔ xógbɛ ɔxó ɔxó lɛé é wɛ ná jlá ǎ.

Mawu sɔ Yesinsɛn dɔ mɛ dɛdɛe fɔn sín kú baptem sín cíɔ mɛ lɛ é mɛ .2. Yesinsɛn éné tunwun linlin mitɔn lɛé, bó dɔ xó dɔ xá Mawu wɛ hwe bí nu.

Kpléklé kpo wuhwíhwan kpo dɔ sinsɛn ɔ sín agbaza mɛ nɔ dɔ nukɔnyiyi tɛ. Ye sixu mɔ nukúnnú je alixlémɛ e kúnkplá lee è na zin bo cí Mawu dɔhun é mɛ ǎ.

Mɛdɛ wɛ nɔ sɔ Wen ɔgbɛ ɔ sín dodónu dɔ nukɔn. Ene gudo ɔ, mɛ dɛvo lɛ nɔ kplɔn "nǔdɔdɔ yɔɔ" Mawu tɔn lɛ lee ye na zán gbè gbɔn bɔ nǔ tɔn na nyí nukún tɔn mɛ é, bo nɔ sɔnǔ nú ye.

Mɛsɛntɔ Klísu tɔn lɛé dɔ ná nɔ gbɛjí nú Klísu. Ye dɔ na dá hwɛ nú Klisanwun hatɔ yetɔn lɛ ǎ.

Klisanwun mɛsi lɛ dɔ na kplɔn nǔ mɛ dɛvo lɛ dɔ nǔkplɔn mɛ Klisu kpo mɛsédó tɔn lɛ kpo tɔn lɛ wu.

Mɛ dɛdɛe dɔ wɛnɔgbɛ ɔ jla wɛ lɛ é dɔ na nyí agban kpinkpɛn nú mɛ e è dɔ nǔ kplɔn wɛ lɛ é ǎ, enyi azɔwiwa dɔ agbazazɔ dɛ na bo tɛ byɔ dandan ɔ nɛ.

È dɔ na yí gbè nú nǔwalɔ Klisanwun dɛ tɔn e ma sɔgbɛ xá Mawu ǎ, bɔ xá ɔ mɛ tɔn ma yí gbè na ǎ lɛ é gbɛdɛ ǎ. Nǔwiwa mɔhun dɛbú e gbɛta sinsɛn ɔ tɔn ma dɔ ayi wu ǎ é nɔ xlé dɔ è yí gbè na. Azɔ yetɔn wɛ nyí dɔ ye ni .

dí xwi xá me ɔ bo gbé nǔ n'í. Enyi nɔví ɔ ma huzu ǎ ɔ, ye dọ na nɔ kpó xá ε bo na dó wusyɛn lanme n'í dɔ é ni lɛkɔ sín hwe tɔn lɛ gudo bo lɛkɔ wá Klisu gón ǎ.

Sinsen ɔ we dọ na dɛdɛ nǔ e dọ Klisanwun lɛ tentin lɛ é kpo gbemaɔ̀kpo lɛ kpo, é nyí hweɔ̀ɔ̀sa nùmaɔ̀tít lɛ tɔn ǎ.

É nyó hú dɔ nɔví dɛ ni blé meɔ̀dɛ hú dɔ me e ma nyí Klisanwun ǎ lɛ é ni dọ hwe n'í, dọ mɔ́wiwa nɔ dɔn me ko, bo nɔ lɛ dɛ yɛyi sín Klisu wu.

Me e nɔ dọxó xá me lɛɛ, nukúnkénɔ lɛɛ, me e nɔ gbà akɔjije alɔwliwli tɔn lɛɛ kpódó nǔnyanyawatít lɛɛ kpó ná byó Sínsɛnɔ me ǎ.

Nǔ ɔagbe e è yí gbè na lɛ é bǐ, sixu ma d'alo me ǎ.

Ma lɔn nú nǔwiwa gbè ɔ tɔn dɛ lɛ du dọ gbezán towe jí ó.

Gbezinzan xá meɔ̀dɛ dọ alɔwliwli me, bo ma ka dọ kpó dọ alɔwliwli me ǎ .18nyí walɔ nyanya.

Asú kpo así kpo dɛ dọ na hɛn éɔ̀dɛ dọ te bo na gɔn jlǔ agbaza tɔn lɛ bló ǎ – xóɔ̀xáme, wanyiyi, gbɛ̀dido, kpo wanyiyi kpo.

Dò adohu adohu alǔ yadonume hwenu ɔ, é na nyó hugǎn dɔ é ni ma wí alɔ ó, dọ ene sixu dɔn adohu adohu wá d'ɛji.

Me dɛdɛe wí alɔ lɛ é dọ na klán ǎ, amɔ́, enyi kínlán wá tɔn ɔ, ye dọ na kpó dọ alɔwliwli me alǔ dóhwe gbɔ xá yeɔ̀dɛ.

Enyi asú alǔ así nùmaɔ̀tít dɛ jló alǔ dọ gbesiɔ̀me bo na nɔ gbeji dọ alɔwliwli me ɔ, ma gbé ε ó.

Enyi me e ma wí alɔ ǎ é dɛ ma sixu du dọ jlǔ agbaza tɔn tɔn lɛ jí ǎ ɔ, é na nyó hugǎn dɔ é ni wí alɔ hú jlǔ nyanya alǔ agalile.

Asúkúsi dɛ .30Klisanwun dɛ, sunnu alǔ nyɔnu dɛ dọ na da nùmaɔ̀tít dɛ ǎ.

Klisanwun ɔevo lɛ dọ na sú Wɛnɔagbejlatít lɛ sín akwe dọ azɔ́ e ye wà ɔi meɛntít Klisu tɔn ɔɔhun é wu.

Hwenu e Izlayéli ví lɛɛ tɔn sín kannumɔ̀gbenu yɛtɔn ɔo Ejípu é ɔ, yɛ gbɔn sin me, bɔ ɔo akpókpó Mawu tɔn gló ɔ, yɛ húzú Mawu ví ɔo akɔjije e Mawu ná yɛ gbɔn Mɔ́yízi jí é gló. Ye lɛ du nǔduɔ̀du Mawu tɔn bo nu sín tɔn hwenu e ye dọ susu we bo nyí ví tɔn lɛ é. Nǔ éné ɔ, kpóndéwú dɛ we é nyí nú lɛ e è nɔ nyló me ɔokpó ɔokpó dó hun Klísu tɔn me (bló baptem) bó nó huzu Mawu Ví ɔo Akɔjije Yɔ́yó e Klísu ná me é gló gbɔn é tɔn.

Metɛnkɔn nɔ wá égbé – “Éné ɔ wú ɔ, me e lin ɔo émi ɔo te ɔ ní cɔ éɔ̀dɛ, bó ma wá je ayí ó. Metɛnkɔn dɛbǔ ko wá ayi me nú me ǎ, bɔ Mawu ɔo gbejí, é ná jó mi dó bɔ mi ná tén mi ze hlɔnhlɔn mitɔn wú ǎ, lo ɔ, hwenu e mi ténkpón ɔ, é ná lɛ hun ali nú mi, bónú mi ná sixú de d'ɛ nu.” (10:12-13)

Nũ e me e wlan wema ɔ é ɔ́ é: Nɔ ba nũ e na nyó nú me ɔ́evo le é hwebĩnu hú jlǒ towe le. Flín ɔ́ Jezu ɔ́ sɛn ɔ́axó wegɔ ɔ́ we nyí “Yí wǎn nú nɔzo towe hwiɔesunɔ ɔ́hun.” (Mat 22:39)

Me e nɔ wá gbeta metɔn kɔn le é ɔ́ na nɔ ɔ́ sísí nú nũwiwa towe le ɔ́ ye we nɔ kpé nukún dó ɔ́agbe towe kpo me ɔ́evo le tɔn kpo wu.

Asú kpo asì kpo le nɔ ganje yedée wu, ɔ́ ye ɔ́ bũ bo nyí ɔ́okpo ɔ́ alɔwliwli me.

Nũkplɔnme le kpo nũwiwa le kpo sixu tĩn ɔ́ sinsen ɔ́e me .25 kpo 27 kpo kplé kplé e nɔ ɔ́n meklánklán wá é. Enɛ nɔ zɔn bɔ bũnino kpo kpɔnino kpo nɔ klán.

Wǎxúxú e è nɔ ɔ́ ɔ́ “Aklunɔ sɛn Nũɔɔɔ” ɔ́ hwenu é nɔte nú Jezu e sɔ́ agbaza tɔn e ma ɔ́ hwe ɔ́e ǎ é jó dó savɔ ɔ́okpo géé e è na sɔ́ hwe ke me é. Víwun sínsɛn ɔ́ nɔte nú vɔ́sánú tɔn e nɔ sɔ́ hwe ke me é sɛn hun. Flín tɔn sɛn xwè ɔ́ɔɔ me ma sɔ́ ayi ɔ́ agbaza kpo hun Klisu tɔn e hen hwesɔke me wá é kpo jí ǎ ɔ́, nũwiwa e è ma sixu yí gbè na ǎ é ɔ́e we – è nɔ bló ɔ́ ali e ma jɛxa ǎ é nu.

Enyi Klisanwun le kplé bo na ɔ́ nũ ɔ́ kpɔ ɔ́, bũnino kpo kpɔnino kpo ɔ́ na tĩn.

Yesinsɛn nɔ ná azɔ́vovo Agbaza Klísu tɔn sɛn wũjɔnú léɛ bɔ yě nɔ wa. Enɛ wu ɔ́, è ɔ́ na ɔ́ nukún ɔ́ hagbɛ ɔ́okpo ɔ́okpo ni wá azɔ́ le bí ǎ. Azɔ́vovo enɛ le ɔ́e:

- mi nɔ dó wusyen lanme nú me ɔ́e léɛ ɔ́ ye ní nɔ gbejí. .
- bó nɔ kplɔn lɛ e è ná zán gbe mitɔn gbɔn bɔ é ná nyó Mawu nukún me, bó ná nyó nukún tɔn me é.
- **Wen ɔ́agbe ɔ́ jlá we, bó .**
- d'alɔ hagbɛ le bí bɔ ye na zin gbɔn nũkplɔnme yetɔn, kpɔndéwú yetɔn kpo nũwiwa yetɔn le kpinkɔn kpo gblame.

Wǎn yíyí mevo ɔ́, gbɛtɔ gbigo tɔn ɔ́ nyí nũtí ǎ. Hwenu e hwenu wá fó é ɔ́, nukúnɔɔ nɔ huzu nũgbo ɔ́ bɔ nũɔɔ nɔ ɔ́ te lee è nɔ nɔ nũ le bí gbɔn é. Amɔ́, wanyiyi ɔ́ we nyí nũjɔnú Mawu tɔn bo nɔ ayí kaka sɔyi.

Nú me e ɔ́ Klisu me le é kplé ɔ́ kpɔ ɔ́, è nɔ ɔ́ nukún ɔ́ ye bí ni ɔ́ alɔ ɔ́ nũwiwa enɛ le me. Amɔ́, alɔɔɔ ɔ́ nũwiwa le bí me ɔ́ hwe ɔ́okpo ɔ́ nɔ nɔ ɔ́n xesi wá bɔ me e ɔ́ kɔxota le é nɔ kpɔn we dó nɔ me e ma sɔgbe ǎ é ɔ́e, bo nɔ lé tɔn sɛn ayi towe me. Bo na dó ɔ́e nũ e nɔ flú me le é sɛn ɔ́, xóɔɔ le ɔ́okpo ɔ́okpo ɔ́ na ɔ́ xó ɔ́ tuto jí, ɔ́okpo ɔ́okpo, bo na dó kplɔn azɔ́ me bo lé dó wusyen lanme nú me. È ɔ́ xó dó wen e xóɔɔ azɔ́tùntɔ ɔ́e sɔnũ na é ɔ́e jí ǎ; ɔ́, wenɔagbejjilatɔ ɔ́e.

Asì le .31 me e ɔ́ xó ɔ́ we é tɔn ɔ́ na ɔ́e sísí kpo sísí kpo xlé gbɔn te nino bo byɔ tinme ɔ́ nũglo ɔ́ xwé yetɔn gbè gblame. “Lee sɛn ɔ́ ɔ́ gbɔn é” na ko nyí aca ɔ́e ɔ́ Jwifu le tentin.

Wen ɔ́agbe ɔ́10é we nyí Klísu. Kú tɔn, (vɔ́ e è sá dó súnsún hwe sɛn kɔ nú me é) ɔ́ɔ tɔn, fínfín sɛn kú tɔn, ɔ́ɔ tɔn, kpo jixwé yiyi tɔn kpo.

Adamu gbɔn tótítlí gblame bo ɔ́n kú wá.

Klísu nɔ hɛn gbɛ wá gbɔn tónúsíse gblame.

Gbɛ́ mɛdɛ́ tɔn lɛ nɔ wà nǔ dɔ nǔwiwa tɔn lɛ wu tawun, é na bo nyí dɔgbe alǒ nyanya ɔ nɛ.

Nùkún agbaza tɔn ɔ dɔ na kú cobo gbè yɔyɔ na bé. Nǔgbo wɛ é nyí nú nǔkún gbigbo tɔn lɛ lɔmɔ. Kú dɔ na tɔn nú gbɛzán hwehuhu tɔn ɔ, è na dɔ mɛ dɔ hun Klisu tɔn mɛ (è nɔ lɛ yɔ dɔ baptem) cobo Mawu na fɔn gbè gbigbo tɔn yɔyɔ dɛ sɔn kú.

Agbaza lɛmɛ e kú dɔ agbaza lixo lɛ é tɔn na huzu mɛ e ma nɔ gblé ǎ lɛ é.

Enyi mɛdɛ́ d'akpá dɔ emi na d'alɔ mɛ e dɔ hudo mɛ lɛ é ɔ, ye dɔ na nɔ sɔ akwɛ dɔ vo hwehwe, bo na nɔte kaka je ganxixo gudogudo tɔn ɔ jí ǎ.

2 Kɔlɛntinu lɛ

Mawu nɔ dɔ gbɔ nú Vɔ tɔn lɛ dɔ wuvɛyɛtɔn lɛ mɛ bo é dɔ na zɔn bo mɛdɛ́ na ganje Mawu wu hú édesunɔ wu.

Dɛxixɔ nɔ dɔ gbɔ nú mɛ dɛvo lɛ bo nɔ d'alɔ ye bo ye nɔ dɔ dɔ mɛtenkɔn lɛ kpo linkpɔn lɛ kpo jí .

È sɔ Yɛ Mawu tɔn dɔ “nǔdídɔ yɔyɔ” e fɔn sɔn kú é mɛ, bo nyí wuntun tɔn. Gbigbo enɛ nɔ dɔ xó dɔ xá Mawu wɛ hwebɔnu.

Kpléklé mɛtɔn sísɔ sɔn .1, gbɔn mɛ gègè gblame ɔ, nɔvɔ e jló na hu hwe é dɛ gɔn sixu byɔ dɔ è ni bló bo è na lɛkɔ sɔn hwe tɔn lɛ gudo.

Gbè wɔsisa tɔn e dɔ gbè é nɔ dɔ jló mɛdesunɔ tɔn lɛ.

Akɔjije Xóxó ɔ, “Sɛn ɔ”, hɛn kú wá. Akɔjije Yɔyɔ ɔ nɔ hɛn gbɛ kpódɔ mɛdɛ́ekannuninɔ kpó wá; gudo mɛ ɔ, agbaza e è huzu bo cí Mawu dɔhun é dɛ.

Gbɛzán sɔn viví lɛ wɛ nyí “mawu” gbè elɔ tɔn lɛ bo ye nɔ bla ayi mɛ e ma dɔ nǔ ǎ é tɔn.

Agbaza agbaza tɔn ɔ, fí e è nɔ nɔ nú táan klewun dɛ é wɛ. Agbaza gbigbo tɔn mɛ e dɔ Klisu mɛ lɛ é tɔn sɔn nɔtɛn tɛgbɛ tɔn nyí “xwé e gbɛtɔ gbá ǎ é dɛ.” Amɔ, mɛdɛ́ dɔ ná wá Klisu nukɔn je nukɔn, bó ná yí nǔ e è wa dɔ agbaza mɛ lɛɛ.

“Nǔdídɔ yɔyɔ” dɛ nɔ tɔn sɔn kú e è nɔ kú dɔ hwehuhu mɛ é mɛ, è nɔ dɔ mɛ dɔ hun Klisu tɔn mɛ, bo nɔ lɛ fɔn mɛ sɔn kú dɔ gbè yɔyɔ dɛ mɛ, bo mɔ mɛ ɔ, è nɔ huzu mɛsédɔ e nɔ dɔn mɛ dɛvo lɛ dɔ bú xá Mawu gbɔn Klisu gblame é. **Bló dɔn** .lɛ e hwɛngán dɛ égbé gbɔn é.

- Mi ma dɔ gbe kpó xá mɛ e ma dɔ nǔ nú Klisu ǎ lɛɛ ó.
- Nɔvɔ dɛ lɛkɔ sɔn hwe tɔn lɛ gudo bo lɛkɔ wá Klisu gɔn ɔ, xome nɔ hun wɛ.
- Mɛdɛ́ zízé jɔ nú Klisu nɔ zɔn bo è nɔ wà nǔ e nyɔ hugán é nú mɛ dɛvo lɛ.
- **Nɔ fó akpá lɛ kpo jló kpo, bo ma nɔ vé nú wɛ dɔ a d'akpá ɔ ó.**
- Mawu na bló bo gán e mɛdɛ́ dɔ bo na wà nǔ jlɔlɔ é na sukpó.

- No acéjì! Mēblétó dè lée nó sù yědèe dó bló nǎvì dǎhun, bó ka no kplón Klísu me ǎ.

Paladisi ɔ dò Jixwé dìn .3lee Pɔlu “sù ε yì Paladisi me” bo sè “nǎ e gbetó ma sixu dǎ ǎ” é xlé gbɔn é.

Mi no gbéjé nǎdidi mitɔn kpón hwebǎnu, bónú mi ma je ayí ó.

Galatinu le

Nú è kpón wema e è wlan sédó Galatinu le é tlolo ɔ, é cí dǎ Klisanwun dǎdèe dò gudo leko we alǎ dò aca sinsen Jwifu le tɔn yetɔn le té dó we le é we è wlan sédó Galatinu le dǎhun. Ye me dè le dò byɔbyɔ we dǎ Klisanwun e ma nyí Jwifu ǎ le é lo ni yí gbè nú nǎkplɔnme Akɔjije Xóó ɔ tɔn dǎdèe me adagbigbo dè é, nǎ e è byɔ dò me e huzu Jwifu é sí é.

Nǎ e me e wlan wema ɔ é dǎ é: "Prosélyte juste" ɔ, Kosi e ko byɔ sinsen Jwifu le tɔn me é we. É dó ná xwedó nǎkplɔnme kpódó sɛn Jwifu lée tɔn kpó bǐ, bo è no kpón ε dó ma hagbɛ togun Jwifu lée tɔn bǐ mlémlé. È no gbò ada nú me e huzu Jwifu é hwenu e é ko nyí mexo é, enyi é nyí sunnu ɔ ne, bo no nyló ε dó sɛn e è no xò kplé dò jɔwamɔ linu é dǎbǎ me, bo na dó bló bo é na huzu sinsen ɔ dò sɛn linu.
(Wikipedia.org/wiki/Prosélyte)

Klisanwun égbé tɔn le .27dó aca yedɛsunɔ tɔn gbɔn tinme e ye no na wemafo le é gblame, ene gudo ɔ, ye no byɔ me dɛvo le dǎ ye ni xwedó emi bo na no bǎ xá emi kpo Klisu kpo. Hwehwe ɔ, aca ene le no gosin sinsen-núkpɔnme yetɔn xóó le me. Ene wu ɔ, é dò dandan dǎ Klisanwun dɔkpo dɔkpo ni ba dò nú wen Klisu tɔn, bo ma nukúnnú je nǎ e Mawu ba é wu, ene gudo ɔ, é ni setónú gbɔn nǎdidi kpo jidɛ kpo gblame. Nú gbetó byɔ dǎ è ni xwedó, bó se tónú nú tinme tɔn lée ɔ, é nó má Agbaza Klísu tɔn – Agun tɔn.

Hwe sù ke me ɔ, nǎníná dè we –Klísu, Nǎbláwǎkúnúme Mawu tɔn. È sixu yí núnina dè alǎ gbé, amɔ, è sixu dǎ lè tɔn ǎ.

Akɔjije Yɔyɔ ɔ sín wen .10é we nyí dǎ è ni yí Klisu dó ma vɔsisa hwesɔke me tɔn, bo no zán gbè ɔgbɛ xá gbɛzán tɔn kpo nǎkplɔnme tɔn le kpo gbɔn nǎdidi n’i kpo tónúsise nú gbɛdide tɔn le kpo gblame. “Dó me e no ganje sɛn ɔ sín azɔ wú lée bǐ we dǎ nududo me” dó medé sixú xwedó Akɔjiesɛn Xóó ɔ sín Sɛn lée bǐ mlémlé ǎ. Amɔ, “Klisu hwlen mǐ gán sín nududo sɛn ɔ tɔn me, bo huzu nududo nú mǐ” ... “bonu mǐ na ma Yesinsen e sín akpá è dó é gbɔn nǎdidi gblame.” Sɛn ɔ “dó hwehuhu le wutu kaka je hwenu e kúnkan (Jezu) e è dó akpá ɔ na é na wá dó é.”

“Nǎwlanwlan ɔ (Akɔjije Xóó ɔ) wlí nǎ bǐ dó hwehuhu sín ace me, bónú akpá e è dó nú me e dǎ nǎ nú Jezu Klísu lée ná ná me e dǎ nǎ nú Jezu Klísu lée. Mawu sù ε dó ma hweijɔnɔ gbɔn nǎdidi gblame. Lo ɔ, dìn e nǎdidi ko wá su ɔ, mǐ sù dǎ mecótó dǎbǎ sín ace me ǎ, dó mi bǐ we nyí Mawu ví dǎ bǎ e mǐ dɛ xá Klísu Jezu ɔ me gbɔn nǎdidi e mi dó ɔ gbla me. Dó mi me gègè dǎ .è le yehwesin nú Klísu, bó dó Klísu sín awu.2Jwifu dǎbǎ dɛ ǎ .

é ka nyí Glěsinu ă, kannumɔ kpo meɖesúsínɔ kpo dè ă, sunnu kpo nyɔnu kpo só dè ă, dọ mi bí we nyí ɖokpo dọ bú e mí dè xá Klisu Jezu é me. Enyi Klisu tɔn we mi nyí ɔ, hún Ablaxamu ví we mi nyí ne, bo nú e sín akpá Mawu dọ ɔ na ɖu nú e é dọ ɔ.” (3:22-29) Núnina Klisu tɔn e nyí hwesɔke me kpo hwɛngán kpo é nɔ dọ dogbó nú tò, ako alɔ sunnu alɔ nyɔnu nyínyí ă.

“Amɔ, ðin e mi ko tuùn Mawu, abí ðin e Mawu tuùn mi ɔ, nɛ mi ka sixu lɛko yì nǔgbododó gbè ɔ tɔn e ma dọ hɔnhɔn ă, bo ma nyí nùdè ă lɛ é kɔn, bo mi jló na lé nyí kannumɔ yetɔn lɛ gbɔn?” (Galatinu lɛ 4:9)

“Klisu dè mí sín kannumɔgbenu, bonu mí na je mǐdée kannu;**nɔte syensyen**éné é ɔ wú ɔ, mi ma só hwíhwé mǐdée dọ kannumɔgbenu ó. Kpɔn: Nye Pólu ɖo ɖiɖɔ nú mi we ɖɔ nú mi yí gbe nú adagbigbo (mi yí gbe nú jidɛ dọ Mɔyízi wú – Wɛn ɖagbe dɛvo) ɔ, Klísu ná hen lè dɛ wá nú mi ă. Un lé ɖo kúnnu ɖe nú me ɖɛbù e yí gbe nú adagbigbo ɔ ɖɔ é dọ ná nyi sɛn ɔ bí.**Mi ko klán xá Klísu .**, mi me e jló ná só sɛn ɔ dọ húzú hwɛjjɔnɔ ná é;**mi je fénú me ..**” (Galatinu lɛ 5:1-4)

Đó mí nyí “ví” Mawu tɔn wutu ɔ, **.mi ma xwedó jlɔ agbaza tɔn lɛ é ó** .17dọ me e nɔ wa nú gbɔn mǔ lɛ é ɔ, yě ná mɔ ten ɖo axósúɖuto Mawu tɔn me ă .

Mawu. Jlɔ ene lɛ ɖíe .

agalile

nú kwijikwiji

jlɔ xódóxáme tɔn

vodunsinsen

azě

kentɔ nyínyí

jlɛ

wuhwíhwan

xomesin syensyen

jlɛɖiɖɔ

gbemaɖòkɔ

meklánklán

wènú

ahannumunɔ

xódóxáme

Lo ɔ, dọ mí nyí “Mawu ví” lɛ é wútu ɔ, gbɔn nǔɖiɖi kpódó tónúsíse kpo gblame ɔ, mi nɔ zán gbe e nɔ ná sínsɛn Yesinsen tɔn é: éné lɛ é we nyí:

Wanyiyi

awǎjje

alàfià

suúlu

xomenyínyó

ḡagbewiwa
gbejinino
xomeffá
medéejiduḡe

Me e ḡò Klisu me le é ḡó na jla Klisanwun ható yeton e hwehuhu wlí é ḡó kpo xomeffá kpo .

Me e è kplón nũ bó yí nũníná Mawu ton – gbe Klísu ton, kú ton, ḡiḡi ton, finfón sín kú ton, jixwé yiyi ton, nũkplónme ton léé kpódó gbe ton kpó hwenu e é ḡo ayíkúngban jí é ḡ, è ḡó ná kpé nukún dó Wen ḡagbejlátó léé sín hudo wú.

Gbe e a nɔ zán é we nyí nũkún e a nɔ dó é. Ene wu ḡ, nũkún jló agbaza ton ton na ya nũ gblégbilé. Lo ḡ, nũkún gbigbɔ ton ḡ nɔ ya gbe mavɔmavɔ.

Efezinu le

Mawu ḡó gbetó ḡò jiji ton, ḡiḡe ton kpo ḡiḡe ton kpo me, bo ḡó nũwukpikpé bo na sɔ nũ. Tuùn ḡḡ ḡò vivɔnu ḡ, nũḡiḡó ton le na sɔ jló yeton le hú gbediḡe ton le. **É ko wlan nũ ḡ'ayí, bo bló tuto ton je nukɔn .**, ali e nu è na dóhwe gbɔ xá e ḡè é.

Ene wu ḡ, Nũmesen .14ḡò gbetó sín ninɔme me ḡ, Jezu - Klisu ḡ, na huzu vɔsisa hwesɔkeme ton ḡ ḡi nũnina hwesɔke me ton ḡhun. Éné ḡ gúdo ḡ, Jwifu abí me e ma nyí Jwifu á é ḡèbũ jló ná yí nũníná ton gbɔn jidiḡe kpódó tónúsise nú Klísu kpó gblame ḡ, è nɔ sɔ .**ḡò É me** .-Agun ton, Agbaza ton. É nyíḡò **É me** .è nɔ sɔ hwe ke me ḡokpó, bó nɔ xɔ e, bó nɔ lé bló bɔ é nɔ je kpó - nũbúdo Mawu ton .ssín bíbéme. Ene wu ḡ, ḡò hwenu e sɔgbe é pépépépe ḡò hwenu gudogudo ton ḡ me, hwenu e bɔ dó Akɔjije Xóxó ḡ sín jije wu é ḡ, gbetó le bí na ḡó ali bɔ è na sɔ hwe yeton le ke ye, bo na lé mɔ hwlengán gbɔn tónúsise nú Wenḡagbe Klisu ton gblame.

Me e ḡò KLISU me le é ḡó:

Yí yí

Bũninɔ

Gũ ḡé .

Akon kpi kpan

Gbigbɔ Mawu ton sín tenme yiyi

Tenme e me Mawu nɔ nɔ é Gbè

mavɔmavɔ .

Me ene le e è hwlen gán le é ḡó na nɔ bũ, bo na tén kpón bo na zin bo na nyí me abkpa e Mawu nyí é kpo lee é cí é kpo .

Medesɔhwe

Xomeffá

Azinɔnɔnɔ

Nũblawukúnúmetó

Wanyiyi

Nǔgbo dídǎ .

Má xá me dǎbǔ e dǎo hudo me é Azǎ nǔgbo dídǎ tǎn wiwa Jǎo
mebléblé tǎn le síso dǎo nukǎn

Hwe ma hu me hwenu e xome sin

me ɔ Ajo ma ja .

Nyì alǎ nú .

agalile

xó kwijikwiji kpódó xlonɔ xó kpó, xó

gbléglé kpódó xó gbléglé kpó

Hwenu e Klísu yi jixwé ɔ, é ná azǎ tawun tawun dǎ léé: 1

dé. Mesédó le , kúnnuǎtǎ nukún tǎn e mǎ Klísu e fǎn sín kú é - bó ná dó jǎ Wǎndǎgbe ɔ dǎ Mehwléngántǎ ɔ kpódó
nǔníná tǎn e nyí hwesǎke me kpódó hwéngán kpó é kpó dǎo te nú me e yí nǔníná tǎn léé bǐ.

b. Gbeyídǎ léé bó ná ná nǔ e Mawu dǎo xlé e bǎ é yí sín Yesinsen gún é.

c. Wǎndǎgbejlatǎ le bó ná jǎ Wǎn Dǎgbe Klísu tǎn me e bú léé.

d. Pasteur le kpo Mesi le kpo . - bo na cǎ nǎvǐ le, bo na cǎ ye, bo na kplǎn nǔ ye, lobo na xlé ali ye bonu ye na zin bo na nǎ bú dǎo
Klisu me, é nyí linlin .

Amǎ, ye bǐ . **dǎo É me** .we nyí dǎo:

dé. Kpǎn lee ye nǎ zán gbè gbigbǎ tǎn yetǎn gbǎn é .

b. Nǎ dǎi xwi xá jǎo agbaza tǎn le .

c. Mǎ nukúnú je jǎo Mawu tǎn me .

d. Mi nǎ gǎ nú Yesinsen Mawu tǎn - jijj tǎn .

e. Nǎ só hudo nǎvǐ yetǎn le tǎn dǎo nukún nú jǎo medesunǎ tǎn le .

Bo na dó cyǎn alǎ yedéé jí dǎo hlǎnhlǎn ablu me tǎn Satáan tǎn le nukún ɔ, ye dǎo na lelǎ dó yedéé kpo Mawu kpo
ahwanfunnú tǎn e nyí:

dé. Nugbǎ

b. Wǎndǎgbe ɔ sín gbesisǎme .

c. Alinxlé

d. Mawuxó

e. Hwléngán

f. Dǎxixǎ

È na alixléme tawun tawun le Klisanwun gbǎta dǎ léé:

Así le . - nǎ dǎo síso nú asú le, bo nǎ wà nǔ e nǎ nyǎ Mawu nukúnme é . Asú le

- nǎ kpé nukún dó asi tǎn sín hudo agbaza tǎn kpo gbigbǎ tǎn kpo wu . Ví le

- dǎotó me ganji, dǎotó gbedǎde dǎo alǎ acekpikpa dǎo .

Mesentǎ kannum le , me dǎokpo jó bǐ mlémlé nú me dǎovo (é na cí dǎo gǎn ɔ lǎ dǎeme dǎhun) - wà sinsenzǎ lee a na
wà gbǎn nú Klisu é, é nyí nukúnmezǎwiwa á, loɔ, jǎo Mawu tǎn wiwa kpo ayi bǐ kpo we.

B'Klisanwun le dó na:

Bl'õ az'õ e sín hudo è dó le é . gbɔn Agbaza Klisu tɔn gblame . Mi setónú
nú n'kplónme . Klisu kpo mesédó tɔn le kpo tɔn . Mi nɔ wà az'õ ðagbe le .
nɔ ny' Mawu nukúnme .

Mi jla Klisu e f'ón sín kú é, gbɛ tɔn kpo wen tɔn kpo .

Filipunu le

Klísusent'ó léɛ we ny' Wen Ðagbe 'ó sín hagbɛ. Ðò ninɔme elɔ me ɔ, P'olu kpo Filipunu le kpo. Klisanwun e ðò f'í bí le é bí dó na dó wusyen lanme nú wendagbejjilat'ó le, bo na lé kpé nukún dó hudo agbaza tɔn yetɔn le wu hwenu e ye ðò wendagbe ɔ jla we é. Mɛbak'ón ðò ye g'ón ðò f'í e ye nɔ w'az'õ ðè é ny' wlenwín wusyen dó lanme nú me tɔn ðagbe ðé, bo lé ny' ali e nu è na ðɔ wanyiyi kpo lee nú nɔ ðu ayi me nú mesent'ó e s'ó éðée jó bo nɔ mɔ wuvɛ gègè hwenu e é ðò Klisu jla we é kpo nú agun ɔ gbɔn é.

P'olu, lee wendagbejjilat'ó égbé tɔn le dó na wà gbɔn é ɔ, é sé kúdónúme tɔn, wanyiyi tɔn kpo nú e ðu ayi me n'í é kpo dó Filipunu le. É dó ak'ónkpinkpan yè ðɔ yè ní zán gbɛ e je xá Wen Ðagbe Klísu tɔn 'ó, b'ónú n'nywé yè tɔn ní g'óng'ón, bó ná tunwun nú mímé e ma dó bl'ã é, lobo zán gbɛ e ny' Mawu nukún me é.

- Mi nɔ b'ũ .29.
- Mi ma wa nú ðèb'ũ kpó cejennabi kpó ó.
- Kp'ón nú e ny' nú me ðevo le é.
- Mi ma nɔ hlún nú ðɔ kpódó n'ndindɔn kpó ó.
- Mi hen xó e nɔ ná gbɛ me 'ó syénsyén.
- Tenk'ɔn kpo kan'qodon'wu kpo bo na kpé nú e gbé nya we a ðè é wu, é we ny' Gbè Mavomavo ðò Sínsenɔ me xá Mawu.
- Kent'ó Klisu tɔn ðèðee nɔ tén kp'ón bo na bló bɔ a na lekɔ yì gbezán towe xóxó ɔ kɔn le é kpink'ɔn kpo ye kpink'ɔn kpo.
- Mesent'ó Klísu tɔn léɛ dó ná dó gbɛ kpó ðo aklúnɔ me - é ná ny' jle ã.
- Ma nɔ lin tame al'ò nɔ ðò adohu adohu jí dó nú agbaza tɔn le al'ò gbigbɔ tɔn le wu ó.
- Ma nɔ ðɔn nú dó linlin le kpo tinme me'qesunɔ tɔn le kpo jí ó.

“N'ɔví le mi, bo na dó f'ó ɔ, nú e ny' n'ngbo é, nú e è dó sísí na é, nú e sɔgbɛ é, nú mímé, nú e ny' ðekpe é, nú e jɛxa susu é, nú ðagbe ðé t'ín ɔ, nú e jɛxa susu é ðé h'ũn, lin tame dó nú ene le jí: nú e mi kpl'ón, bo yí, bo sè, bo mɔ ðò así ce le é ɔ, f'ífá ni nɔ ayí nú mi, bo nɔ xwedó ye.” (4:8-9)

Agun ðé dó na kpé nukún dó hudo agbaza tɔn wendagbejjilat'ó yetɔn le tɔn wu, bo ka dó na lé ðè wanyiyi yetɔn kpo nú yetɔn ðu ayi me nú ye kpo xlé, ene wu ɔ, é na mɔ ðɔ emi ðò emi'qokpo ã.

Kolbsinu Iε

Klisanwun dε dό na gό ayi με nύ jłō Klisu tōn sín nūnywe, bo na lé kpéwú bo na nō gbè lee é jexa gbōn é, lobo na na sínsén. Klisu ko hwlen με dεdεe dεji dό ye wu gbōn tónúsise gblame Iε é sín ablu με- Satáan sín nōten bo sό ye dό Axōsúduto Klisu tōn με .1gbōn hwēsōke με gbōn vōsisa hwēsókeme tōn Klisu tōn gblame.

Klísu we nyí akpajlé Mawu tōn pépépé, bó nyí núbúdo tōn .5

- É we dá nū bǐ gbōn jínukúnsin kpódó ayíkúngban jí kpó jí, bó gbōn é jí.
- É we hen nū bǐ dό kpó.
- Mawu nō nō gǎn tōn.
- É dō nū bǐ blódó xá édée we gbōn hun e é sό dό sá vǎ ná ó gbla με.**ENYIK**klisanwun Iε nō kpó dō nǔdǐdǐ με bo nō sè ten sín Wēndagbe ɔ kōn ā, É na bló bō ye na nyí με mímé. Dò xógbe dεvo με ɔ, με dεdεe ma kpó dō nǔdǐdǐ dό we ā Iε é ko sè ten sín Klisu gón, bō è sό na huzu με mímé ā.
- Klísu we nyí núbúdo ó .5è sό hwlá dό Jwifu kpódó Jwifu kpó. Dó dō éye με ɔ, hwēsōke με kpo hwlenǵán kpo sín ali hun nύ με.

Akpágbánúme nύ Klisanwun Iε

- Ma yí gbè nύ aca gbetó tōn Iε ó .22bo na dό flú mi, bo na sό mi dό huzu kannum ɔ nύ Satáan. Flín dō Klísu nyí nūmesen. É nō nō Klisanwun Iε με lee è ko gbò ada nύ ye dō gbigbō lixo gbōn agbaza hwēhuhu tōn ɔ síss sǐn gblame, bo dǐ ye dό hun Klisu tōn e è nō ylo dō baptem alǒ nyló nyló με é με é. Éné ó gúdo ó, Mawu sό hwe yētōn léε ke yě, bó fón yě sín kú, bó sό yě dό Axōsúduto Klísu tōn με- - Agbaza tōn, Agun tōn.
- Sén e kúnklá xwé Iε kpo nū e è ma dό na dū alǒ nu ā Iε é kpo ɔ, Akǔjije Xóxó ayikúngban jí tōn e nyí dǐdε dε kpowun é tōn we .21akǔjije Sínsen ɔ tōn dagbe hugǎn ɔ tōn. Akǔjije séxwé tōn éné ó ná gosín Jezu gón tlo ɔ - Mawu dō agbaza gbetó tōn με.
- Ma ganje medée dǐdεkpo, alǒ ascetisme wu bo na dό bló bō a na nyí με mímé ó. Me mímé nyínyí nō gosín Klísu με ninō με.

Nǔdǐdǐ Yǔyǔ - Dókpo Dò Klísu Me

Klisanwun Iε dό na dè .

- Jłō xódóxáme tōn ayikúngban jí tōn Iε kpo jłō blǐblǐ Iε kpo .
- **Nukúnken**
- Xomesin
- Nūnyanyawwa
- Nudóme
- Xó gbléglé
- Adingban

Huzu gbetó gbigbo tɔn yɔɔ́ dẹ̀. Nɔ gbè lee Klisu nɔ gbè gbɔn é .16dɔ wǎn yíyí e ná dɔn nǔ ɔagbe lée bí dọ bú é me. Jìǎ Mawu tɔn tuùntuùn nɔ na sínsén .

- Ayi e nɔ sè wuvě́ xá me lẹ́ é .
- Xomenyínyó
- Medesɔhwe
- **Mefífá**
- **Suúlu**

Mi kplɔn nǔ miɔ́e, mi kplɔn nǔ miɔ́e, bó dọ wusyen lanme nú miɔ́e ɔo Klísu sín nyíko me, bó lẹ́ dọ ace tɔn me.12

Nǔ e nyó hugǎn nú kancica ɔ é jí we è dọ na jinɔn bo na wà nǔ xá me ɔevo lẹ.

Asi lée, asú lée, ví lée, kannumɔ lée kpódó gǎn lée kpó dọ ná wa nǔ xá me bí lẹ́ e Klísu e nyí Aklúno me bí tɔn é nɔ wa nǔ xá me bí gbɔn é kpódó wǎn yíyí kpó.

1 Tesalonikinu lẹ

Me e ɔo Klísu me lée dọ ná nyí kpóndéwú nǔɔɔ́, azɔ́ wanyiyi tɔn kpódó linsyensyen kpó tɔn. Ye dọ na nɔ acéjì dọ metenkɔn Satáan tɔn lẹ wu, lobo na dọ wusyen lanme nú yeɔ́e hwenu e ye na dọ jìǎ Mawu tɔn wà we é.

Wendagbejlató lẹ .

- Mi jla dọ metenkɔn kpo tagba kpo hwenu .
- È dọ na tuùn me ɔ́ɔ́e nɔ jla wen ɔ nú akwe, hlɔnhlɔn alǎ susu lẹ é.
- È dọ na sọ ayi dọ nǔ e nɔ nyó tódóétó lẹ nukúnme é jí ǎ .
- È na tén me kpón .
- W'azɔ́ bo ma nyí agban kpinkpen nú me ɔevo lẹ ó .
- Kplɔn nǔ me bo dọ wusyen lanme nú me .
- Mi jìǎ na nɔ cí xwii bo nɔ lin tame dọ miɔ́esunɔ sín nǔ lẹ jí .

Fínfón sín kú Klisanwun e kú lẹ é tɔn .

Hwenu e Klísu ná wá wegó ́, fínfón sín kú ́, è tunwun ǎ. Amɔ́, hwenu e é na je é ɔ, agbaza Klisanwun lẹ tɔn e dọ yɔdo me lẹ é na fón bo na huzu gbigbo mavɔmavɔ dẹ .agbaza bo kpé Klisu dọ akpókpó lẹ me. Éné ́, me e ɔo gbɛ ɔo Klísu me lée ná wá gó nú yě.

Yěyi kpo sísí kpo .

- Mi nɔ dọ sísí nú me e nɔ sọ gbezán yetɔn bí dọ wà Klisu sín azɔ́na lẹ é .
- Nɔ fífá me ó, mi ma nɔ fun ahwan ó .
- Mi dọ wusyen lanme nú me, xɔɔ́e, j'awǎ bo dọ suúlu .
- Ba ali e nu a na wà ɔagbe dẹ lẹ é .
- Mi dọ kú nú me dọ ninɔme lẹ bí me .
- Mi hen agbaza mitɔn, lindɔn mitɔn kpódó gbigbo mitɔn kpó dọ miméjì .

2 Tesalonikinu le

Xó e è nɔ ɔɔ dɔ kɔlile Klísu tɔn wú lée ní ma dɔ xesi we ó. Klísu na lé wá ǎ kaka je hwenu e Satáan na flú me e ɔ̀ò kúkú we le é ɔ̀ó .**ye nɔ gbé ɔ̀o emi kún na yí wǎn nú nǔgbo ɔ̀ ó** .bo na dɔ sixu mɔ hwɛngán. É ná flú me gbɔn hlɔ̀nhlɔ̀n tɔn kpódó wuntun kpódó nǔjìwǔ adingban tɔn kpó wiwa gbɔn me ɔ̀évo lée jí gblame. Hwenu e Klísu ná wá ɔ̀, é ná ɔ̀ó hwe nú me e dɔ ya nú togun tɔn lée kpódó hlɔ̀nbiba kpó, kú mavɔmavɔ kpó.

Ɖó è ma tuùn hwenu e Klísu na wá azɔn wegɔ ɔ̀ é ǎ wutu ɔ̀, mi kpó ɔ̀ò Klísu sín mesentɔ̀ ní we gbɔn Wɛndagbe ɔ̀ jijla, azɔ̀ ɔ̀agbe le wiwa kpo gbɛ e nɔ kpa susu n'í é zinzan kpo gblame. Mi ma ná nǔɔ̀ɔ̀du me e ɔ̀ó nǔɔ̀é lée, bó ka gbɛ ɔ̀o é mí kún ná kpé nukún dɔ yéɔ̀é wú ó, abí mi ma ná yé nǔ e sín hudo yé ɔ̀ó lée ó. Nǔgbó ɔ̀, mi ma dɔ gbɛ́ xá yé ó, abí mi ma dɔ gbɛ́ xá yé ó. Amɔ̀, ma sɔ̀ yé dɔ mɔ̀ kentɔ̀ ɔ̀ɔ̀hun ó.

1 Timɔ̀té

Kpón me ɔ̀éɔ̀e nɔ kplón Klisanwun le ɔ̀o ye ɔ̀ó na xwedó aca sinsen-núkplɔ̀nme yetɔ̀n xóxó le tɔn le é. Nǔɔ̀ɔ̀ɔ̀ e gbɔn vo nú ɔ̀éɔ̀e ɔ̀ò Biblu me le é - Klísu kpo mesédó ɔ̀ kpo sín nùkplɔ̀nme le. Ye ɔ̀ó .**é lé kɔ̀ bó lé kɔ̀ yi** .nú nǔ e ye ɔ̀i nǔ na ɔ̀ò sinsen linu ɔ̀'ayí le é.

Mi nɔ xodɛ bo nɔ xodɛ nú gbɛtɔ̀ le bí, kaka je togán tò le tɔn jí.

Mi xodɛ bɔ hwɛhuhu e è ma sɔ̀ ke me ǎ é sín jɛ́ ma ɔ̀'eme ǎ - alɔ̀ mí mé le.

Kplón nyɔ̀nu le ɔ̀o ye ni ma dɔn ayi me le tɔn wá nǔ e nɔ dɔn me le é jí gbɔn nǔsisɔ̀ e nɔ dɔn me é gblame ó, lee dɔkunɔ̀ le kpo me e ɔ̀ó hlɔ̀nhlɔ̀n le é kpo nɔ wá gbɔn é.

Me e jló ná kp'ace lée .nɔví yetɔ̀n le bo na dɔ huzu mesentɔ̀ hwɛjjɔ̀n le ɔ̀, ye nɔ ba me ɔ̀agbe alɔ̀ me nukúnɔ̀ɔ̀ji ɔ̀é . **azɔ̀-azɔ̀xɔ̀sa ɔ̀é ǎ** .hlɔ̀nhlɔ̀n kpo susu kpo tɔn. Azɔ̀ yé tɔn we ní ɔ̀o yé ná d'alɔ̀ me e ɔ̀o Klísu me lée, nú yé ná zin, bó cí Mawu ɔ̀ɔ̀hun. Ye “ɔ̀ó na ní me ɔ̀agbe ɔ̀ò me e ma ní me ɔ̀evo ǎ le é nukɔ̀n, bonu winnya ni ma wá je mɔ̀ e awovi na ɔ̀ó nú ye é me ó.”

Klisanwun ɔ̀é le na sɔ̀ yéɔ̀é jó nú adingban mebléblé tɔn le. Mɔ̀ me ɔ̀, ye nɔ dɔ ayixa yetɔ̀n zo kpo nǔwalɔ̀ ɔ̀é le kpo, ɔ̀i è ni gbé ɔ̀o è ni ma wlí alɔ̀ ó, bo lé nyi alɔ̀ nú nǔɔ̀ɔ̀du ɔ̀é le ɔ̀uɔ̀u.

Ma gbé nǔ nú súnnu kpó nyɔ̀nu kpó ó.

Ví le kpo vívú le kpo ɔ̀ó na kpé nukún dɔ mejitɔ̀ yetɔ̀n e ɔ̀ò hudo me le é wu .

Meɔ̀é le nɔ kplón me le nú lè yéɔ̀esunɔ̀ tɔn le ze wen Klísu tɔn le wu, bɔ ye ka ɔ̀ò Biblu me ǎ.27

Me e nɔ ba ná je dɔkun lée nɔ sɔ̀ nukúnɔ̀ɔ̀ɔ̀ yé tɔn ɔ̀ó akwé sín nǔmaɔ̀ónukún lée jí hú Mawu.

Dɔkunɔ̀ le ɔ̀ó na nɔ na nǔ me, bo na nɔ ɔ̀ò gbesisɔ̀me bo na má nǔ xá me e ɔ̀ò hudo me le é.

2 Timɔ̀té

Nɔ dɔ wusyen lanme nú mesentɔ̀ Mawu tɔn le hwɛbínu, ɔ̀ò taji ɔ̀, me ɔ̀éɔ̀e ɔ̀ò zo bo ɔ̀ò Klísu jla we le é.

Klisanwun d'è sín sɔgudo mavɔmavɔ .ɜ́é bɔkun:

"Enyimí kú xá Klísu, mǐ lɔmǎ ná nɔ gbɛ xá ɛ;

enyimí nɔ dɛ, mǐ ná lé ɖu axɔ́sú xá ɛ;

enyimí gbé ɛ ɔ́, é lɔmǎ ná gbé mǐ;

enyimí nɔ gbeji ǎ, É nɔ gbeji d'ó É sixu gbé éǒǒé ǎ."

Ma nɔ dɔn nǔ d'ó xógbɛ lɛ kpo tinmɛ hwiɖesunɔ tɔn kpo jí ó.²²

Nɔví Klisanwun lɛ **sixu yìsín** agbaza Klísu tɔn mɛ.

Mɛǒǒ lée tíin ɖo Agbaza Klísu tɔn mɛ, bó n'ó gosín nǔ kwijikwiji gbigbɔ tɔn- gannu e mɛ è ma nɔ d'ó sísí ná ǎ lée - jí, bó n'ó huzu nǔjǎjǎwatɔ - gannu e è nɔ zán ɖo sísí mɛ lée, b'ónú yě ná sixú sen Mawu.

Nɔví sunnu d'è lɛ na yí wǎn nú yedéé, nukúnkénɔ, goyitɔ kpo goyitɔ kpo. Ye sixu d'ó Mawu-sinsɛn sín ɖiɖe - A d'ó na d'ó nǔ ɖebǔ xá ye ǎ.

Nɔví sunnu k'pó nɔví nyɔ́nu k'pó e nɔ zán gbɛ Mawu tɔn ɖo Klísu mɛ lée ɔ́, è nǎ hen yě gán.

Mɛ e ɖo Klísu mɛ bó n'ó nɔ gbejininɔ mɛ, bó ɖo jǐǒ Mawu tɔn wa wɛ lée bí wɛ d'ó ganjɛwu Sínsɛnɔ tɔn.

Jǐǒ Klisanwun ɖéǒǒe ma ɖò acɛ yetɔn gl'ó ǎ lɛ é tɔn lɛ nɔ lɛkɔ wá gbè gbè ɔ tɔn yetɔn xóxó ɔ mɛ.

Nǔwlanwlanwlan lée bí wɛ Mawu s'ó d'ó ayi mɛ nú mɛ .«bɔ é nɔ lé hen lè wá nú nǔk'pɔnɛ kpo azɔk'pɔnɛ kpo.

Tuùn mɛ e nɔ klán gbè xá Klisu kpo wɛn tɔn kpo lɛ é bo lé d'ó ayi wu.

Títu

Mɛxo lɛ d'ó na ɖí xwi xá m'ɛsi ɖéǒǒe nɔ ba akwɛ, acɛk'pikpa al'ó susu lɛ é. Ye nɔ kplán xɛxó lɛ mɛ .
25bɔ hwlɛngán e jinjɔn nǔ ɖɛvo jí zɛ Klisu wu é nɔ zón bɔ nɔví lɛ nɔ sè tɛn sín Klisu gón.

Kplán mɛ

- Sunnu mɛxó lée - yě ná nɔ ɖu ɖo yéǒǒé jí, bó ná d'ó nǔɖiɖi ɖagbe, bó ná nɔ lin tame céǒǒéǒǒé.
- Nyɔ́nu mɛxo lɛ - ye na nɔ d'ó sísí nú mɛ ɖò walɔ mɛ, bo na nɔ ɖu ɖò yedéé jí, bo na nɔ zun mɛ ǎ, bo na nɔ nu ahan syensyen ǎ, lobo na nɔ kplán nyɔ́nu yɔ́yɔ́ lɛ ɖɔ ye ni nɔ d'ó wanyiyi nú asú yetɔn kpo ví yetɔn lɛ kpo, bo na nɔ ɖu ɖò yedéé jí, bo na nɔ k'pé nukún d'ó xwé wu.
- Dɔnk'pɛnu - Ye nɔ ɖu ɖò yedéé jí, bo nɔ nyí k'póndéwú azɔ ɖagbe lɛ tɔn, bo nɔ d'ó gbejininɔ kpo sísí kpo.
- Azɔ́watɔ lɛ - mi wá azɔ́ e gǎn mitɔn lɛ s'ó d'ásí nú mi é ma dɔn nǔ al'ó xò nǔ k'pón ó, bo ma yí nǔ e nyí gǎn ɔ tɔn é ó.

Klisu wá ayikúngban jí bo na hen hwesòke me kpo hwlengán kpo wá, lobo ka dò nǔ kplón ye we dọ ye ni jó nǔmađi kpo jlǒ gbè ɔ tɔn le kpo dó. Nǔbláwükúnúme kpódó tónúsise kpó we nǔ hwlén me gán - é nyí azɔ tɔn we ă.

- Nɔ hwíhwé hwiđée dó acekpikpa le glǎ .
- Nɔ dò gbesisɔme bo na wà azɔ ɔagbe le .
- Mi ma dọ xó nyanya dó me dǎbú wú ó .
- Nyí ab nǔ jleđiđ .
- Mi nɔ fá xome bó nɔ dọ sísí nǔ me bí .
- Sǎ hwiđée bí jó nǔ azɔ ɔagbe le .
- Nyí ab nǔ xó xlonɔn le lee Jwifu le nɔ wà gbɔn é, bo nɔ tén kpón bo nɔ xlé dọ međé nyí “me e Mawu sǎ é” gbɔn kúnkan e me ye dǎ é gblame, dọ ye nyí Ablaxamu ví le wutu.

Filemó

Nǔđiđi towe míma nɔ zón bɔ tódówetǎ le nɔ mɔ gbɔje.

Đó gbézán towe kpo wanyiyi e a dọ nǔ Wen ɔagbe ɔ é kpo wutu ɔ, Mawu sixu zán nǔ e ma nyǎ ă le é dó dọ hlɔnhlɔn ɔaxó dǎ dó me ɔevo le jí, bo nɔ lé zán ye hwehwe. Mi do ku bo kpa susu nǔ Mawu dǎ é zán mi dó wà jlǒ tɔn wutu.

Eblée le

È dá Adamu kpo Ewu kpo bɔ ye nyí gbetǎ hwejjɔn le dò ayikúngban jí, bo sǎ ye dọ palađisi dǎ me bonu ye na nɔ Mawu nukɔn. Amɔ, ye .

d) sɔbo na dó dótó adingban e Satáan wensagun gǔfntǎ dǎ dǎ é;

b) jlo Akpá Satáan tɔn;

c) è gbésén Mawu tɔn lé;

d) yíyinǔ e nǔwiwa yetɔn le na jì le é – wuvě, kpo kú kpo.

Mawu dǎ xlé Satáan dọ kúnkan gbetǎ tɔn dǎ ná sú kún dó nǔ ace e é dǎ dǎ gbetǎ jí é, é we nyí kú. Ene wu ɔ, dǎ hwenu e sɔgbe é péé ɔ, Mawu e dǎ agbaza gbetǎ tɔn Jezu tɔn me é sǎ bo na wá ayikúngban jí bo na nɔ nǔđiđó tɔn le tentin bo na nyí vɔsisa hwehuhu tɔn dɔkpo géé e sɔgbe é. Tǎ ɔ yí hwesókemenvó Jezu tɔn lé e fínfn sín kú tɔn dǎ xlé gbɔn é - Đuđu e é dǎ dǎ kú jí é. Din ɔ, è sǎ hwejjɔn e dǎ akɔjje xóxó ɔ glǎ léé sín hwe léé ke ye. Ene gudo ɔ, hwesòke me ., hwlengán kpo . **hwesòke me wá tǎn** .nǔ me e .**ba hwesòke** .gbɔn tónúsise gblame.

Hweđɔxɔsa ɔ sín hweđiđ sín tuto ene .10è tinme dǎ fí gègě dǎ Nǔwlanwlan Mímé le me bésín Pantekotu nukɔntɔn e bɔ dó fínfn sín kú Jezu tɔn kpo jixwé yiyi tɔn kpo wu é jí lee è wlan gbɔn dǎ Mesédó 2 me é. Nǔ e è na jó dó é we nyí dǎ è ni yí gbè nǔ adingban Satáan tɔn bo lekɔ yì gbézán hwehuhu tɔn yetɔn xóxó ɔ me, lobo dǎ viví “ayikúngban jí sín viví yetɔn e nɔ nɔ ayí nǔ táan klewun dǎ le é” tɔn.

Eblée lée sín wěma wlántó ́ gb'akpá syensyen nú me e ɔo Klísu sín agun me lée, bo adingban Satáan tɔn lée ɔo ténkpón yě we lée. Mi no hen ayi mitɔn ɔo te, **lɔ́ótó** ganji nú nùkplɔnme Klisu tɔn le kpo mesédó ɔ tɔn le kpo alǒ hwi .**sixu ɔi zɔnlinz** bo wá gbé fénú hwengán tɔn. ɔ́o Klisanwun le ko xlé ɔo Klisu hugán nùɔiɔ́o le bǐ -gbetó, Vɔsanúxwlemawutó ɔ́axó Akɔjije Xóxó ɔ tɔn, kpo wensagun le kpo wutu ɔ, è gb'akpá nú ye dó gbejimanɔ wu gbɔn sinsen-nùkplɔnme yetɔn xóxó e ma sɔgbe xá Bibliu á le é jí yi yi gblame.

Klisu ɔ́axó .

ɔ̀o bǐbǐme ɔ, Mawu ɔo xó nú gbetó tɔn, bo ɔ̀o nukɔnme ɔ, é gbɔn gbeyiɔ le jí. Amɔ́, DÌN ɔ, É ɔ̀o xó ɔo we gbɔn Klisu, VÍ Tɔn jí.

Nùmesen¹⁴ Klísu e fín sín kú é, hú nùɔiɔ́o lée bǐ – gbetó kpódó wensagun lée kpó.

Klísu we nyí hwedɔ́t ɔo Mawu kpódó gbetó kpó tén tin, bó nyí vɔ́sánú-xwlemawutó ɔ́axó Klísusentó tɔn, Melukisedeki ɔohun. Vɔsanúxwlemawutó e ma no ganje kúnkan metɔn wu á é, ten e me è ɔu gǔ tɔn ɔ̀e é ɔ́e we, lee Vɔsanúxwlemawutó ɔ́axó le no wá gbɔn ɔ̀o akɔjije e è na gbɔn Mɔyízi jí é gló é ɔohun.

Gbè e jáwé é – gbe mavɔmavɔ kpódó kú mavɔmavɔ kpó – ɔo Klísu gló.

Klísu ɔo Mawu kpá din, ɔ́o é sɔ agbaza gbetó tɔn gbede ́ jó, vɔ́sánú ɔokpó géé e è ná sɔ hwe ke me é. Gbɔn mɔ́wiwa gblame ɔ, É .**ɔ̀e akpá e é dó nú Ablaxamu é** .bó bló bo Akɔjije e è je gbɔn Mɔyízi jí é sɔ nyí nù xóxó ɔ̀o 1914 me.**akɔjije yɔyɔ́ ɔ́e ɔ́o ayí**.Me e sɔ Klisu gbɔn tónúsise gblame le é bǐ na huzu gbetó gbigbo tɔn e è slá wǔ na le é hwenu e ye:

a) yí gbè nú nùmesen Jezu tɔn, .

b) kú nú hwehuhu, .

c) è ɔi dó hun tɔn me we Mawu sɔ dó Agbaza Klísu tɔn me, Agun tɔn me.

Lee gbetó agbaza tɔn e è slá wǔ na é ɔ́e sixu lévɔ huzu me kwijikwiji gbɔn é ɔ, mɔ́jen gbetó gbigbo tɔn e è slá wǔ na é ɔ́e sixu lé nyí me kwijikwiji gbɔn é ne. Enyi nù ene ma nyí nugbǒ á ɔ, é na byɔ ɔ̀e è ni ɔ́o hwedɔ́t ɔ́e alǒ gb'akpá nú Klisanwun le ɔo ye ni ma j'ayí bo leko wá gbezán hwehuhu tɔn xóxó ɔ me ó á.

Akpágbánúme Dó Jíyiyi Wu .

Noví sunnu ɔ́e .**sixu jó ten dó nú ayi e ma ɔi nǔ á é ɔ́e** .bó je zɔ nú Mawu. (3:12)

Ma syensyen ó .ayi towe kpódó .**ma gbé ó** .Gbe tɔn, wen tɔn. (4:7)

Tén kpón bo byɔ me .ɔ̀o gbɔje tɔn me, ɔ̀o Sínsenxɔ me, mɔ́ me ɔ, mi .**ma j'ayí ɔ́o tónúmase wu ó**.(4:11)

Hen syensyen – ma j'ayí ó .-tuùn kú Klisu tɔn, ɔiɔi tɔn kpo fínfín sín kú tɔn kpo kedɔ, lo, é lé tuùn gbezán tɔn kpo lee è na zin ɔ̀o ɔiɔe tɔn me gbɔn é kpo. (4:14)

Nú me e è mɔ nukúnnú je me bo è sɔ hwe ke ye le é .**me e no lé ko wá gbe hwehuhu tɔn e yě ko zán ɔ'ayí é me lée**,é vé nú yě bo yě ná lé ko wá Klísu gón. (6:4)

Vɔ́sánú hwesókeme tɔn ɔ̀ebǔ tíin nú me e .**yi nukɔn kpo jlǒ kpo**(yi nukɔn)**hwehuhu**. (10:26)

“Ma sɔ nyí gbé ó .jide mitɔn e ɔ́o aɔ ɔ́axó é.” (10:34)

“ .Hwejjjɔɔ ce ná nɔ gbɛ dɔ nŭɖiqi wú; kpo ENYI é lɛkɔ yi gudo .lĩndŏn ce sɔ dɔ awǎjije dĕbŭ dɔ wŭ tɔn ǎ. Amŏ, mĩ nyí .mɛ e nɔ lé kɔ lɛ é .kpoè nɔ hɛn gblé ..” (10.38-39a)

Mɛ dĕdɛe “dɔ nŭ, bo nɔ hwɛn gbè yetɔn gán lɛ” é. (10:39b)

Nu mɔ jɛ mɛ -Nŭɖiqi – Nùɖiqi – Jiɖɛ - Azɔwiwa

Mɛdɛ sixu sè nŭ bo ma mɔ nukúnnú jɛ mɛ ǎ, mɔ nukúnnú jɛ nŭ mɛ bo ma ka kpé bo dɔ nŭ ǎ, bo dɔ nŭ có é ka jló na dɔ nŭɖiqi e kpé é bo na dɔ wà nŭ bo dɛji dɔ wŭ tɔn ǎ. Mɛ dĕdɛe nɔ dɛji dɔ mɛ wu lɛ é na wà nŭ bo na dɔ dɛxlé nŭɖiqi yetɔn kpo jiɖɛ yetɔn kpo gbɔn nŭwiwa yetɔn lɛ gblame.

“Dòalinxlé Abeliè **xwlé mɛ**nú Mawu, wɔsisa e nyɔ nukún tɔn mɛ hugǎn é.” (Eb 11:1)

“Nùɖiqi e Ablaxamu dɔ é wɛ zɔn bɔ .**setónú**hwenu e è ylɔ ε dɔ é ní tɔn bó yi fí e é dɔ ná yí gŭ tɔn é. (Eb 11:8)

“Dòalinxlé È zé Henɔci yi jixwé bonu é ma mɔ kú ó.” (Eb 11:5)

“Dòalinxlé Nɔwée, ee Mawu gb’akpá n’i dɔ nŭ e jɛ bɔ è ma ko mɔ ǎ lɛ é wu é ɔ, é dɔ xesi . è **gbát**jihun dɛ, bo na dɔ hwɛn xwédo tɔn gán.” (Eb 11:7)

“Dòalinxlé é (Ablaxámu)**yi nɔ** .dò tò e sín akpá Mawu dɔ é mɛ, to dɛvo mɛ wɛ é dè dɔhun.” (Eb 11:9)

“Nŭɖiqi mɛ wɛ mɛ enɛ lɛ bí kú dè có, ye mɔ nŭ e sín akpá Mawu dɔ lɛ ǎ. dɔ gbɛ nú ye sín ɔ, bo yí gbè dɔ jonɔ kpo kannumɔgbenu kpo wɛ emi nyí dɔ ayikúngban jí.” (Eb 11:13-14)

“Dòalinxlé Ablaxámu ɔ, hwenu e Mawu tén ε kpɔn ɔ; è **xwlé mɛ**jĩ Izaki, bɔ mɛ e yí . akpá e é dɔ lɛ é wɛ nyí dɔ é sɔ vĩ dɔkpo géé tɔn e è dɔ dɔ wŭ tɔn dɔ: ‘Izáki jí wɛ kúnkan towe ná tɔn sín é.’ É lin dɔ Mawu hɛn ɔ, é na fɔn ε sín kú, bɔ è sixu dɔ ɔ, é lé yí i sín mɛkúkú lɛ mɛ.” (Eb 11:17-19)

“Dòalinxlé Izakiè **ylɔ**nɔɔna ɔɔgudo tɔn lɛ nú Jakɔbu kpo Esawu kpo.” (Eb 11:20)

“Dòalinxlé Jakóbu, hwenu e é dɔ kúkú wɛ é ɔ, **nyɔna**Jozefu ví lɛ dɔkpo dɔkpo nɔ jekpo bo nɔ sɛn ε dɔ kpo tɔn ta.” (Eb 11:21)

“Dòalinxlé Jozefu, dɔ gbɛzán tɔn sín vivɔnu ɔ, é dɔ xó dɔ Izlayeli-ví lɛ sín tíntɔn sín tò ɔ mɛ wu kpo .é **na alixlé mɛ lɛ** .dɔ xú tɔn lɛ wu.” (Eb 11:22)

“Dòalinxlé Mɔyízi, hwenu e è ji i ɔ; è **sɔ hwlánú** sun atɔn dɔ mɛjitɔ tɔn lɛ gɔn, dɔ . ye mɔ dɔ vĩ ɔ nyɔ dɛkɛ, lobo dɔ xesi nú gbɛta e axɔsu ɔ dè ɔ ǎ.” (Eb 11:23)

“Dòalinxlé Mɔyízi ɔ, hwenu e é wá su ɔ; è **gbéè** nǎ nó ylɔ ε dɔ Ejípu xɔsú ɔ sín vĩ nyɔnɔ sín vĩ; é jló dɔ è ni doya nú emi xá togun Mawu tɔn ɔ hú dɔ emi ni dɔ vivĩ hwɛhuhu tɔn e nɔ nɔ ayí nú táan klewun dɛ é.” (Eb 11:24-25)

"Dòalinxlé Mɔyiziamyo Ejipu ɔi xesi nú xomesin axɔsu ɔ tɔn ă, ɔó é de ɔò ya ene le nu cí nú ɔɔ é ɔò Mawu e è ma nɔ mɔ ă é mɔ we ɔɔhun." (Eb 11:27)

"Dòalinxlé èè nɔ **hen** Dindinwayixwe ɔ bo kɔn hun dó kanlin le jí." (Eb 11:28)

"Dòalinxlé togun ɔ; **akluzu** jíxù Vɔvɔ ɔ ɔò ayikúngban xúxú jí ɔɔhun." (Eb 11:29)

"Dòalinxlé Hlaxábu agaletɔ ɔ kú xá me e nɔ se tónú n'i léé ă, ɔó é yí dobanúnúttó léé ganjí." (Eb 11:31"

Jaki

Mawu nó tén medé kɔn ă. É ɔò mɔ́cɔ, é nɔ jó nùɔiɔi medé tɔn dó bɔ é nɔ zón bɔ é nɔ syenlín hwenu e é nɔ gbeji é.

Metenkɔn nɔ gosin jlɔ me. Nú medé jó édeé dó nú jlɔ yétɔn ɔ, hwehuhu nó je.

Nú xome sin we ɔ, ma nɔ gbɔ xó ɔɔ ó, ɔó xomesin ɔ, Mawu gón we é gosin ă.

Wen hwlenɔán tɔn Klisu tɔn¹⁰enyi è setónú bo hen ɔò ayi me ɔ, é nɔ jì gbetɔ gbejininɔ tɔn le kpo azɔwatɔ le kpo – é nɔ nyí me e nɔ jinɔn azinkpo jí le é (nukɔntɔ le) ă.

Klisanwun le nɔ sèn hwenu e ye ɔó jlɔ bo na kpé nukún dó asúkúsi le kpo me ɔevo e ɔò hudo me le é kpo wu é.

Núwiwa xá ɔɔkunɔ le hú wamamɔnɔ le nɔ vé nú Mawu ɔó wamɔnɔ le nyí ɔɔkunɔ ɔò nùɔiɔi me bo lé nyí gùɔttɔ Axɔsuɔuto ɔ tɔn.

Núblawukúnúme nɔ gbé tóɔnúnúme e hwéjjɔ byɔ é.

Medé sín núwiwa nɔ xlé bá e me wanyiyi kpo nùɔiɔi kpo ɔé é – núwiwa ɔébù nùɔiɔi ɔébù ă.

Nú e è ɔɔ ɔ sixú jì ɔagbe abí nú nyanya. Ene wu ɔ, enyi medé ma sixu ɔu ɔò nú e ye nɔ ɔɔ é kpo lee ye nɔ ɔɔ xó gbɔn é kpo jí ă ɔ, é ɔó na kplón nú me ă.

Acekpikpa kpo susu kpo biba nɔ ɔɔn wuhwíhwan kpo memasí kpo wá hú xomeffá, núblawukúnúme kpo fífá kpo.

Klisanwun e nɔ hen akɔjjje e é ɔó xá Mawu é gblé gbɔn kancica e é ɔó xá gbè ɔ é gblame é nyí agaletɔ gbigbɔ tɔn ɔé.

Kancica e è ɔó xá Mawu hwebínu é nɔ zón bɔ Awovi nɔ nɔ zɔ.

Ma ɔɔ xó nyanya dó me ɔébù wú ó;

ɔɔkun e è mɔ gbɔn nukúnkén me léé nó sú xó ylɔ Mawu.

É byc ɔ̃ me e nɔ sí Mawu bo nɔ lé wà nũ jljɔb le é ni ylb me ɔ̃ devo le bonu ye na ɔ̃kúnnu nú xó yetɔn ă. Yě ɔ̃ hwejjɔ ɔ̃ bó ná xwlé nũ ă.

Nɔvɔ léé sixú bú sín Klísu ɔ̃n. Ye ɔ̃ hudo alɔdó kpo wusyen dó lanme nú me kpo ɔ̃n cobo na kpó ɔ̃ gbeji.

1 Piyée

Gbɔn fɔ́fɔ́n sín kú Klísu ɔ̃n gblame ɔ̃, nukúndiɔ̃ gbè mavɔmavɔ ɔ̃n tɔ́n nú me e è vɔ́ jɔ le é bɔ́. È vɔ́ ye jì gbɔn kú e ye kú dó hwehuhu wu é gblame, è ɔ̃ ye dó hun Klísu ɔ̃n me, è fɔ́n ye dó agbaza gbigbɔ ɔ̃n ɔ̃yɔ́ ɔ̃é me, bɔ́ Mawu sɔ́ ye dó Axɔsuɔ̃uto Klísu ɔ̃n me.

Tenkɔn le na wá bo na dó tén nũɔ̃i meɔ̃ ɔ̃n kpɔ́n.

Gbeyiɔ̃ léé ko ɔ̃ fénú Mawu ɔ̃n ɔ̃'ayi gbɔn gbe Klísu ɔ̃n me.

Me e yí wen Klísu ɔ̃n le é ɔ̃ na sɔ́nũ nú nũwiwa lee Mawu ɔ̃ nukún ɔ̃ mesentɔ́ emitɔn le bɔ́ ni w'azɔ́ bo wà jlɔ́ emitɔn gbɔn é.

Mi ma sɔ́ zán gbe mitɔn lě e mi nɔ zán gbɔn cóbó se tónú nú Klísu é ó. Mi ɔ̃ ná nyí me mímé ɔ̃ walɔ mitɔn me, bó ná kpa susu nú Mawu.

Mawu ko tuùn ɔ̃'ayi, bo ko ɔ̃ ɔ̃'ayi ɔ̃ emi na ɔ̃ emiɔ̃é xlé gbɔn me e emi na fɔ́n sín kú é jí. Mɔ́ me ɔ̃, nũɔ̃i kpo nukúndiɔ̃ kpo na nɔ É jí.

Meɔ̃éɔ̃vo nɔ wá gbɔn jiji ɔ̃yɔ́ e nɔ gosin ayi mímé, ɔ̃jei dó me wu, kpo tónúsise kpo me é gblame.

Gbè Klísu ɔ̃n, kú ɔ̃n, ɔ̃iɔ̃ ɔ̃n, fɔ́fɔ́n sín kú ɔ̃n kpo jixwé yi yi ɔ̃n kpo we nyí Wenɔ̃agbe ɔ̃. 10e nɔ sɔ́ hwe ke me bɔ́ ÉGBÉ kpo sɔ̃gudo kpo é. Me e yí gbè nú nũ e é xwlé me é ɔ̃ na ɔ̃ nũɔ̃u gbigbɔ ɔ̃n bo na dó sixu zin bo na sù bo na mɔ́ hwlengán yetɔn.

Klisanwun e nyí mesentɔ́ Mawu ɔ̃n le é ɔ̃ na sɔ́ gbè yetɔn jó dó savɔ́ gbeɔ̃ ɔ̃é ɔ̃hun, bo na nyí wɔ́sanúxwlemawutɔ́ le bo na jla nũ ɔ̃agbeɔ̃agbe e Mawu wà le é, wen hwesɔ̃ke me ɔ̃n Klísu ɔ̃n. Hũn, mi nɔ zɔ́ nú jlɔ́ agbaza ɔ̃n léé.

Nɔ zán gbè sɔ̃gbe xá gǎn e ɔ̃ ace kpa we le é, bo nɔ xwedó nũ e gǎn le byc mi le é, lobo ka ɔ̃ meɔ̃ekannuninɔ me ɔ̃ Klísu me.

Asi le ɔ̃ na ɔ̃ sísí nú asú yetɔn le bo na lé ɔ̃ sísí nú ye ɔ̃ gbɔn xomefífá kpo meɔ̃esɔ̃hwe yetɔn kpo gblame ɔ̃, ye sixu byc asú yetɔn nũmaditɔ́ ɔ̃ sín ayi me.

Asú le ɔ̃ na ɔ̃ sísí xlé asi yetɔn le gbɔn nukúnnú mimɔ́ je nũ e nɔ ɔ̃ ayi me nú ye le é kpo hudo yetɔn le kpo gblame.

Mi nɔ bũ .29ɔ̃ ayi kpo linlin kpo me xá xwédo Klisanwun towe kpo jlɔ́ ɔ̃ebũ kpo bo na ba hlɔn ă.

Mi sɔ́nũ bo tinme nũ e wu mi gbɔn vo nú me gègè é.

Klísu dó wen ɔ̃é me ɔ̃éɔ̃ ɔ̃ Hadesi, fí e lindɔ́n mekúkú le ɔ̃n nɔ nɔ é.

Nwée setónú nù Mawu bo bló Tjihun ɔ bo hwlen é kpo xwédo tɔn kpo gán gbɔn sin me bo é nyí kpóndéwú nù me dèdèe nɔ yɔ Mawu dɔ é ni sɔ hwé ke ye gbɔn yehwesin (baptem) sín nùwiwa yetɔn gblame é.2dò hun Klisu tɔn me.

È dó ná jíá Wɛn Ðagbe ɔ me e dɔ gbɛ, bó kú din lée, bónú yě ná nɔ gbɛ dɔ gbigbɔ me.

Nú a jíya dɔ Mawu Vĩ dɔhun ɔ, a nɔ kpa susu nù Mawu. Wuvě mimɔ dó nùnyanyawatɔ dé wu, dɔ ajojija alò mehutɔ nɔ kpa susu nù Mawu ă.

Me dèdèe nɔ sɔ gbézán yetɔn jó kpo medesɔhwe kpo bo nɔ kplá nɔví yetɔn le, bo nɔ kun mɔto ă, bo nɔ zin dò jijɔ Mawu tɔn me, lobo nɔ w'azɔ mesentɔ tɔn dɔhun le é nyí kpóndéwú wanyiyi kpo medéesɔhwe kpo tɔn.

Nɔ acéjí hwebĩnu, bo nɔ ba mesédó Awovi tɔn dèdèe jíó na dɔ nùdɔdɔ metɔn bo na hen gblé le é.

Enɛ wu ɔ, a nɔ sù dò nùdɔdɔ me gbɔn:

Nùjɔɔwiwa - wab dɔgbe sín sɛn dɔxó le

Medéejidudɛ dò jíó kpo nùwiwa le kpo jí .

Gbejinino

Wanyiyi Mawu tɔn

Wanyiyi – Mawu sín jijɔ .

Nɔ dókan dó jijɔ enɛ le zinzan wu .

Wɛn Klisu tɔn e è wlan dó Biblu me é gosin nùnywe gbɛtɔ tɔn alò tinme tɔn me ă, loɔ, Mawu gón we é gosin.

Nɔví dé le nɔ gbé dɔ Klisu kún nyí nùmesɛn ó. Ye nɔ kplón nù me dó nukúnken wu - akwe, acekpikpa, nyiko dɔxó bo nɔ dɔ Klisu ɔ, xesi dé kpowun we.9È dó hwé nù yě.

Wensagun le hu hwé. Mawu sé yě dó yɔdɔ gɔngɔn me; *tartare*, kaka je hwenu e Klisu na lekɔ wá é, bo ene gudo ɔ, hwedidɔ ɔ na wá.7

Medé le nɔ jó yedéé dó nù jíó nyanya le, bo nɔ lé gbé wǎn nù acekpikpa le, bo nɔ tenkɔn bo nɔ zun xóntɔn xá Klisanwun le. Amɔ, nukúnkén we è kplón ayi yětɔn. “Ényí Aklúnɔ mĩtɔn, Mehwléngántɔ mĩtɔn Jezu Klisu tunwun gbla me ɔ, yě gán sín nù e gbɛ ɔ nɔ hen me blí lée sí;**é léɔ góngón** .dò ye me bo dɔ dò ye jí ɔ, ninɔme gudo tɔn ɔ nyla nù ye hú nukóntɔn ɔ. dó yě gbɔ bó tunwun hweijɔ sín ali ɔ gbedé ă ɔ, é nyí nù yě hú.” (2:20-21)

Mawu jíó dɔ me bí ní mɔ ali bó ná jó hwehuhu dó bó wá gɔn tɔn. É nɔ dó suúlu lee hwenu ma dó tinme ă gbɔn é dó É nyí mavɔmavɔ.

Nùkplɔnme dé le nɔ vewũ nù me dèdèe ma tuùn nù kaka dé dó Mawu kpo jíó tɔn kpo wu ă le é. Medé le sixu ko nyí dó jíó yetɔn wu, amɔ, me dɛvo le dó nùkplɔnme me dɛvo le tɔn wu, bo ye ko hen tinme wemafɔ le tɔn gblé bo na dó scgbe xá nù e ye dɔ nù na é.28

1 Jaan

Jezu nyí gbetó jò gbetó .26me dèdèe dò kpó xá ε hwebĩnu, bo nɔ sè, nɔ mɔ, bo nɔ d'ab wũ tɔn le é we dèkúnnu tɔn. Ye nyí kúnnuqetó nukúndèji le.15

Mawu hwejiɔn we bɔ me e dɔ Klísu me léε dɔ bũ xá ε dɔ hun Klísu tɔn e nɔ slá wũ nú me é wú. Vóšánú e é sá dó súnsún hwe sín kɔ nú me ɔ nɔ sɔ gbetó dɔ vo;**ENYI**yě nɔ nyi sɛn tɔn léε. Enε xlé dɔ mĩ dɔ acε bo na setónú nú É kpo nũkplɔnme tɔn le kpo alɔ gbé.

Dò Mawu nyí wanyiyi wutu ɔ, me e gbé wǎn nú me é (é nɔ jló nũ nyanya hú nũ dɔgbe) ɔ, é nɔ “nɔ gbè” alɔ “zɔn” dɔ wũ tɔn ǎ.

Me e dɔ Klísu me, bó nɔ ba jlɔ agbaza tɔn léε, bó nɔ yi go hú me e nɔ sɔ yèdèe hwe léε ɔ, gbé ɔ tɔn we yě nyí.**Ye kɔ jó Klisu dó ..**

Medé léε dɔ sinsen Klísu tɔn me, bó gbé dɔ Jezu kún nyí Mawu dɔ agbaza gbetó tɔn me ó, bó nyí kentó Klísu tɔn.

Me e yí Klísu bó nɔ kpó xá ε léε ɔ, yě dɔ gbε mavɔmavɔ.

È sixu sɔ hwe e è nɔ hu hwedelenu é ke me có, “Klisanwun” dèdèe .**sé dó**gbε dɔ hwe yètɔn me, bó ma nɔ Klísu me ó.

Wen Klísu tɔn we nyí “Mawu ɔ, Wǎn yíyí we” – medé sixú sɔ bó ná nɔ wanyiyi me abí é ná kú.

Mawu nɔ na sinkɔn nú dε e è xò gbɔn acεkpikpa Klisu tɔn gblame le é .12hwenu e è byó ε lè e é jló gbɔn é.

Me e dɔ nũ le é bí nɔ dè nũdɔdɔ yetɔn xlé gbɔn wanyiyi kpo tónúsise kpo sín walɔ yetɔn le gblame.

Klisu we nyí Gbε Mavɔmavɔ, enε wu ɔ, me e nɔ kpó dɔ hwehuhu me é nɔ kplá me yí kú mavɔmavɔ me.

Nũmesen wá ayikúngban jí dɔ gbetó sín ninɔme Jezu Nazaletɔ tɔn me bo xwlé wen hwεsɔke me kpo hwɛngán kpo tɔn .10nú gbetó léε bí. Me e yí gbε n'i kpódó wen tɔn kpó gbɔn tónúsise gblame léε ɔ, yě dɔ Gbε Mavɔmavɔ.

2 Jaan

Mi yí wǎn nú midèe dɔ Mawu we nyí Wanyiyi.

Wǎn yíyí we nyí gbezɔzan sɔgbε xá jlɔ Mawu tɔn.

Meblédutó léε tɔn;**é sɔ dɔ Sinsɛn tɔn me ǎ ..** dɔ wanyiyi e ye dɔ nú nũ gbè ɔ tɔn le wutu. Ye nɔ gbé dɔ Jezu kún nyí Klisu ɔ ó.

Klisanwun dèdèe ma nɔ zán gbè sɔgbε xá nũkplɔnme Klisu tɔn le ǎ le é dɔ .**e jó dó**É.

3 Jaan

É sɔgbe ɔ̄ Klisanwun le ni d'alɔ me ɔ̄ɔ̄ɔ̄e nɔ̄ jla Klisu kpo hwesɔ̄ke me kpo hwlɛngán kpo sín wen tɔn le é.

“Klisanwun” ɔ̄ le na tɔ̄n bo na jló na ɔ̄ ɔ̄ gbezán Klisanwun ɔ̄evo le tɔn jí kpo hlɔnhlɔn kpo, kpodo aɔ̄ɔ̄ɔ̄ɔ̄ kpo. Éné ɔ̄ wú ɔ̄, mi ɔ̄ ɔ̄ ayi yě wú, lě e yě ɔ̄ ɔ̄ gbe zán we, bó ɔ̄ ɔ̄ nŭ kplón me we gbɔn vo nú Klísu é. Ene wu ɔ̄, ma ɔ̄ wusyen lanme nú ye gbɔn alɔdidɔ ye gblame ó.

Judi

Me e ma nɔ̄ sí Mawu ă le é tɔ̄n bo nɔ̄ kplé xá agbaza Klisanwun tɔn bo na ɔ̄ ɔ̄ le yedɛsunɔ̄ tɔn. Ye nɔ̄ ganje linlin e ɔ̄ Klisu gudo le é wu .ɔ̄ nŭkplónme tɔn lée nɔ̄ ɔ̄n meɔ̄ lée bú ali. “Me ene le nɔ̄ ɔ̄ nŭ hunhún ɔ̄ we, bɔ̄ jló yedɛsunɔ̄ tɔn le nɔ̄ xwedó ye, goyitɔ̄ we ye nyí, bo nɔ̄ ɔ̄ meɔ̄ ɔ̄ vo ɔ̄ meɔ̄ me, bo na ɔ̄ ɔ̄ le.” (wemafɔ̄ 16ɔ̄ ɔ̄)

“Meɔ̄ le na tɔ̄n bo na nɔ̄ zun me, bo na xwedó jló nyanya yedɛsunɔ̄ tɔn le, ye we nɔ̄ ɔ̄n kínkplán wá, gbɛtɔ̄ gbè ɔ̄ tɔn e me Yesinsen ma ɔ̄ ă le é. (wemafɔ̄ 18-21)

Me e ma nɔ̄ ɔ̄ sí ní Mawu ă lée kɔ̄ɔ̄ɔ̄ me e nɔ̄ zun me lée kɔ̄ éné lée ɔ̄ Agbaza tɔn me ɔ̄'ayí ɔ̄, din ɔ̄, yě ɔ̄ jló gbeme tɔn yětɔn lée xwedó we, bó ka kɔ̄ ɔ̄ kpléklé yěɔ̄ɔ̄ jí Klísusentɔ̄ ɔ̄hun.

Nŭwanwán e ɔ̄ aga le é

1. Aɔ̄sɔ̄ɔ̄ɔ̄ E È Ma ɔ̄ Alɔ Gbɔn ă É .

2. Baptem Klísu Tɔn

3. Agbaza, Lindɔn kpodo Yehwe kpo - Fite Ye Ka Nɔ̄ Yi Hwenu E A Kú É?

4. Klisu sín asi .

5. Klísu, Nŭbudo Mawu tɔn

6. Xó Mawu Tɔn Kpléklé kpo Liledógbɛɔ̄vome kpo

7. Nŭɔ̄ɔ̄ɔ̄ le je Nukɔn nú Bǐbǐme Nŭɔ̄ɔ̄ɔ̄ le .

8. Nŭgbododó Klisu Tɔn Nukɔntɔn le

9. Gnostique .

10. Wen Mawu Tɔn E Nɔ̄ je Hwɛɔ̄ɔ̄sa ɔ̄axó É

11. Yesinsen .

12. ɔ̄ Jezu sín Nyikɔ Me

13. Jezu kpo Mesédó Tɔn le kpo ɔ̄ Jló Mawu Tɔn Wà we

14. Jezu ɔ̄ Nŭmesen-nyinyi sín Eɔ̄ɔ̄ Me .

15. Jezu Nazaretinu ɔ

16. Gbè Klísu tɔn .

17. Gbè Hwehuhu Tɔn Dò Medéekannuninɔ Me

18. Alɔwliwli kpo Me gbibe kpo

19. Xwè Afatɔn .

20. Nũdɛxléme nú Mesédó Jaan .

21. Nũdɔd'ayí Yínyó alɔkpa le - È dè xlé

22. Nũwlanwlán le sín cící .

23. Anɔ́sin Gbiqbɔ tɔn

24. Biblu Kplékplé .

25. Nũkplɔnme, Nũwiwa kpo Tinme kpo Dò Xwè 100 H.M.

26. Gbetó e nyí Mawu é .

27. Nũkplɔnme kpo Nũwiwa Sinsen ɔ Tɔn Égbé Tɔn le kpo .

28. Nũwlanwlán le Gblé Bo Na dó Dè Nũdidi Dé .

29. Bũ dò Klisu me .

30. Asúkúsi le kpo Me Devo E Dò Hudo Me le É kpo

31. Nyɔnu Alenuwema Yɔyɔ ɔ Tɔn le

32. Daniyelí

33. Klisu sín asi .

Tutoblonunu E Nɔ Kpé Nukún Dó Biblu Wu É

Randolf Dunn, Gǎn, Roberto Santiago, Gǎn
biblu dɔ̀ Enteneti jí

Azɔ́me 1 - Wen Mawu tɔ̀n

NÉ Nŭ Ie Bĩ ka Wà Fí Gbɔ̀n?

Gbetɔ́ e nyí Mawu é .

Klisu - Mawu sín nŭbudo xexó

e kúnkplá Mawu Ie é

Sín Gbè me káká je kú jí - Gbetɔ́

Kúkú ɔ̀ Bló Hwlengán .

Wen Wenɔ̀gbe-Wema Ie Tɔ̀n Ie

Azɔ́me 2 - Tónúsíse nŭ Klisu .

Hwenu Je Nukɔ̀n nŭ Klisu

Hwenu Klisu Dò Ayikúngban jí

Hwenu Klisu Gudo

Hwenu e na wá fò dɔ̀ ayikúngban jí é

Hwenu e è na wá gbeta ɔ̀ kɔ̀n é

Sín Kú jí Gbɔ̀n Akluzu jí Kaka je Gbè Me Xóxó

e kúnkplá hwesɔ̀ke me Ie é

Yehwesin Klísu tɔ̀n .

Cours 3 -Gbɛ Yɔ̀yɔ̀ Dò Klisu Me

Axɔ̀suɔ̀uto e è ma sɔ̀ alɔ̀ dó bló na ã é

Mesentɔ́ e dɔ̀ Axɔ̀suɔ̀uto ɔ̀ me Ie é .

Nŭgbododó Klisu Tɔ̀n Nukɔ̀ntɔ̀n Ie Asúkúsi

Ie kpo Me Devo E Dó Hudo Anɔ̀sin Gbigbo

Tɔ̀n Ie É kpo

Gbè Meɔ̀éekannuninɔ̀ Tɔ̀n .

Xexó Wuvésexáme Tɔ̀n

Wen e dɔ̀ wema Ie me é Sinsɛn Mawu dɔ̀

Yesinsɛn kpo Nŭgbo kpo me .

Nŭkplɔ̀nkplɔ̀n nŭ Akwé Biblu Tɔ̀n Ie

Biblu E É Sɔ̀ Tenme É

Biblu Sín Kpléklé

Nŭ abkpa Ie kpo Nŭjledonŭwu Ie kpo

Azɔ́me 4 - Su dɔ̀ Klisu me

Jezu Nazaletinu ɔ̀

Gbe Klisu Tɔ̀n

Bŭ dɔ̀ Klisu me

Xó e è dɔ̀ dó Wuvéwu Ie é

Agbaza, Lindɔ̀n, Ye - Fite Ye Ka Nɔ̀ Yi Hwenu E A Kú É? Abɔ̀wliwli

kpo Me gbibe kpo

Gbɔ̀jɛzán Mawu tɔ̀n

Nŭdídó Ie je nukɔ̀n nŭ Bībɛme Nŭdídó Ie

Eblée Ie .

Azɔ́me 5 - Mexoxwe Dò Klisu me

Nŭkplɔ̀nme Akluzu Tɔ̀n Me Mawu

Tɔ̀n Xɔ̀gbigbázɔ̀ ɔ̀ Nŭkanbyɔ̀ Daxó

Hugǎn E É Kanbyɔ̀ Gbɔ̀n Gbezán

Nu Meɔ̀é Dò Klisu Me Gbè Daxó

Hugǎn É

Akpádídó Ie Din kpo Kaka sɔ̀yi kpo Gbetɔ́

Nugbò Ie Nyí Gbetɔ́ Mawu Tɔ̀n Ie .

Gbè Xógbe Jiwŭ Ie

Azɔ́me 6 - Biblu kplɔ̀nkplɔ̀n .

Yinyɔ̀, Nŭjledonŭwu Ie kpo Nŭdɔ̀d'ayí Ie kpo

Gbigbo Mímé

Daniyeli

Nŭdexléme Jezu Klisu Tɔ̀n

Nŭwlanwán Ie sín Abwe

Nŭkplɔ̀nme & Nŭwiwa Ie Sín Xwè 100

J.H.M.

Biblu Kpléklé kpo Liledógbedevome kpo

Sinsenzɔ́ Égbé Tɔ̀n Ie - Nŭwlanwán Ie we à alò Akwé Ie we à?

Jezu sín kúnkan - Tablo dɛ

Azɔ̀xɔ̀sa E Nɔ̀ Kpé Nukún Dó Biblu Wu É dɔ̀ kancica xá gbè devo Ie dɔ̀ .**biblu dɔ̀ Enteneti jí.**